Ervaringen en meningen van burgers met de politie, nulmeting

Straatgesprekken met Amsterdamse burgers over politieoptreden en etnisch profileren

Bureau Beke

In opdracht van
Lokale driehoek Amsterdam (gemeente Amsterdam, politie-eenheid Amsterdam en Openbaar Ministerie Amsterdam)

Omslag
Marcel Grotens (Bureau Beke)

Statistische analyses
Juno van Esseveldt (Bureau Beke)

Kuppens, J. en Ferwerda, H.
Ervaringen en meningen van burgers met de politie, nulmeting
Straatgesprekken met Amsterdamse burgers over politieoptreden en etnisch profileren

© 2020, Bureau Beke. Auteursrechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteurs.

No part of this publication may be reproduced in any form by print, photo print or other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	**5**
1	**Inleiding**	**6**
1.1	Het belang van onderzoek naar meningen en ervaringen van burgers	6
1.2	Inkadering van het onderzoek	9
1.3	Leeswijzer	10
2	**Onderzoeksactiviteiten en terugkoppeling**	**11**
2.1	Uitgevoerde onderzoeksactiviteiten	11
2.2	Terugkoppeling op het proces achter de straatgesprekken	13
2.3	Terugkoppeling op de inhoud van de straatgesprekken	15
3	**Weigeraars en representativiteit**	**16**
3.1	Weigeraars en niet-Amsterdammers	16
3.2	Representativiteit	17
4	**Algemene meningen en evaringen van burgers**	**21**
4.1	Algemene mening over de politie	21
4.2	Ervaring met de politie in de laatste twaalf maanden	23
5	**Meningen en ervaringen per subgroep**	**26**
5.1	Verschillen op leeftijd	26
5.2	Verschillen op geslacht	28
5.3	Verschillen op migratie-achtergrond	30
5.4	Verschillen op contact met de politie	34
5.5	Verschillen op stadsdeel	36
5.6	Inzoomen op bepaalde doelgroepen	37
6	**Voornaamste bevindingen**	**39**
6.1	Aanleiding voor en nadere invulling van het onderzoek	39
6.2	Reflectie op het onderzoeksproces en de vragenlijst	40
6.3	Terugblik op de belangrijkste resultaten	41

Geraadpleegde literatuur **44**

Bijlagen
Bijlage 1: vastgestelde enquêtelocaties 45
Bijlage 2: vragenlijst straatgesprekken 47
Bijlage 3: protocol enquêteurs 49
Bijlage 4: indeling '(niet-)Westers' 51
Bijlage 5: tabel behorend bij paragraaf 5.5 53
Bijlage 6: regressieanalyses 55

Voorwoord

Sinds 2012 wordt door de Amsterdamse politie een aanpak tegen etnisch profileren ontwikkeld en in de basisteams geïmplementeerd. Deze aanpak heeft zich tot op heden voornamelijk gericht op de aanpak van de politie zelf, zo blijkt uit onderzoek. Daarnaast kunnen de ervaringen van de burger ook zicht geven op de handelswijze van de politie. Mede daarom adviseerde de speciaal ingestelde Amsterdamse adviescommissie Etnisch Profileren onder andere om op korte termijn ook aandacht te schenken aan het burgerperspectief op het thema.

Op basis van dit advies zijn door Bureau Beke 750 gestructureerde straatgesprekken op 25 Amsterdamse locaties gehouden. In die gesprekken is aan in Amsterdam woonachtige burgers gevraagd wat zij vinden van het politieoptreden in het algemeen, zijn vragen gesteld over eigen ervaringen met de politie en de eventuele zichtbaarheid van de nieuwe aanpak van de politie. De uitkomsten van deze straatgesprekken zijn te beschouwen als een nulmeting.

In het onderzoek zijn we op de eerste plaats zeer veel dank verschuldigd aan de zeven enquêteurs die de straatgesprekken met veel enthousiasme hebben gevoerd. Daarnaast zijn we Anne Huijzer, Harry Smeets, Kimo van den Berg en Sara de Wilde van de afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van gemeente Amsterdam zeer erkentelijk voor de ondersteuning die ze in verschillende fasen van het onderzoek hebben gegeven. Ook willen we Mick Ferwerda danken voor de snelle en vakkundige verwerking van de papieren enquêtes in Excel. En verder zijn we Jair Schalkwijk van Controle Alt Delete en Anne Wester van Talentlab erkentelijk voor de input die ze op de vragenlijst hebben gegeven.

Ten slotte willen we de leden van de begeleidingscommissie bedanken voor de procesmatige ondersteuning en de onderzoeksinhoudelijke input die ze op verschillende momenten gegeven hebben. Deze commissie bestaat uit de volgende leden:

Dhr. Hoogenboom	Nyenrode University	Voorzitter
Dhr. Schilstra	Gemeente Amsterdam	Secretaris (tot 14-11-2019)
Dhr. Ekker	Gemeente Amsterdam	Secretaris (vanaf 14-11-2019)
Dhr. De Rooij	Gemeente Amsterdam	Lid
Dhr. Nieuwerth	Nationale Politie	Lid
Dhr. Böing	Nationale Politie	Lid
Mevr. Hirsch	Openbaar Ministerie	Lid
Dhr. Veldman	Swazoom	Lid
Mevr. Klos	Amnesty International	Lid

Arnhem, 2020
De onderzoekers

1 Inleiding

De lokale driehoek van de gemeente Amsterdam heeft in 2018 een adviescommissie 'Etnisch Profileren' ingesteld. Het doel van deze commissie was om de aanpak van de politie-eenheid Amsterdam tegen etnisch profileren te evalueren en te komen tot een advies aan de driehoek over de te nemen stappen in deze aanpak. Bureau Beke uit Arnhem heeft dit onderzoek in 2019 uitgevoerd.[1]

Het onderzoek maakt een reconstructie van het Amsterdamse beleid tegen etnisch profileren en levert onder meer criteria en indicatoren op. Deze kunnen gebruikt worden om de aanpak van de politie periodiek tegen het licht te houden, om zo de ontwikkeling in professioneel controleren en (het tegengaan van) etnisch profileren bij de politie inzichtelijk te krijgen. Een van de zaken waar de onderzoekers op wijzen is het belang van het uitvoeren van straatgesprekken onder een representatieve steekproef van burgers in Amsterdam om de tevredenheid over de politie in kaart te brengen, ook als het gaat om bejegening en etnisch profileren. De perceptie van Amsterdamse burgers op het politieoptreden kan vervolgens door de politie als een van de bronnen gebruikt worden om het beleid aan te passen en uiteindelijk het politieoptreden richting burgers te verbeteren.

De adviescommissie adviseerde de lokale driehoek hier als volgt over:[2] *'….. Zo ontbreekt in het Amsterdamse beleid het burgerperspectief nog grotendeels. Het is van belang om hier invulling aan te geven… en … maak op korte termijn een aanvang met een nulmeting voor het monitoren van het burgerperspectief. De mening van burgers is van belang om goed politiewerk te kunnen bieden, maar is ook nodig om de doorwerking van het beleid in het gedrag van politiemedewerkers te kunnen toetsen. Een belangrijke indicator is bijvoorbeeld de tevredenheid over het laatste politiecontact en het gevoel van rechtvaardige behandeling door de politie.'*

De burgemeester van Amsterdam heeft aan de gemeenteraad van Amsterdam in een brief van 21 maart 2019 medegedeeld werk te willen maken van het onderzoek onder burgers. Aan Bureau Beke is vervolgens gevraagd om dit onderzoek uit te voeren. Zij formuleerden de volgende vraagstelling:

> *'Welke ervaringen hebben Amsterdamse burgers met controles en/of staandehoudingen door politie, hoe vaak gebeurt dit, heeft dit volgens hen te maken met etnisch profileren én wat vinden burgers van de politie als het gaat om beeldvorming, bejegening en vertrouwen?'*

1. Kuppens, J. en Ferwerda, H. (2019) - De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam. Een onderzoek naar effecten, criteria en meetbare indicatoren. Arnhem: Bureau Beke.
2. Adviescommissie 'Etnisch profileren' Amsterdam (27 februari 2019) - Eindadvies aanpak etnisch profileren.

1.1 Het belang van onderzoek naar meningen en ervaringen van burgers

In het eerder vermelde onderzoek over de aanpak van de politie-eenheid Amsterdam tegen etnisch profileren staat vermeld dat het belangrijk is om de mening van burgers te gebruiken 'als input voor professioneel optreden en het tegengaan van etnisch profileren door de politie' (Kuppens en Ferwerda, 2019). Ook wordt aangegeven dat de communicatie van de politie over etnisch profileren richting burgers vooral na incidenten plaatsvindt, terwijl er mogelijkheden liggen om burgers ook buiten incidenten om bij het thema te betrekken. Voorbeelden hiervan zijn het raadplegen van burgers via de Veiligheidsmonitor of op straat. Het burgerperspectief hoeft volgens het onderzoek niet alleen te bestaan uit een indicator als het percentage burgers dat op grond van etniciteit wordt aangesproken door de politie, maar kan ook andere indicatoren omvatten. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vertrouwen in de politie, de tevredenheid over het politiecontact en het gevoel van rechtvaardige behandeling door de politie (de zogenaamde *procedural justice*).

Procedural justice focust op de wijze waarop de politie en andere justitiële instanties met de burger omgaan en hoe deze interactie het beeld bij de burger over onder andere de politie bepaalt. Het beeld van de burger over de politie heeft eveneens gevolgen voor de mate waarin burgers de wet gehoorzamen, met de politie meewerken in het bestrijden van criminaliteit en hun mening vormen over de criminaliteitsontwikkeling.[3] Procedural justice kent vier elementen: neutraliteit van de politie, transparantie van de politie, de mogelijkheid voor de burger om zijn verhaal te doen en de onafhankelijkheid van het uiteindelijke besluit door de politie (U.S. Department of Justice, 2016). Politiefunctionarissen in de Verenigde Staten geven ook aan dat een eerlijke benadering door de politie belangrijker is dan het uiteindelijke besluit dat de politie neemt. Daarbij speelt de mate waarin de burger met respect is behandeld eveneens een rol.[4] Dit is ook de kern voor dit onderzoek.

Tyler (2006) stelt in zijn Social-exchangetheorie dat de procedurele benadering van burgers door de politie de mate van burgeracceptatie van het justitiële systeem bepaalt. Dit geldt volgens Tyler niet alleen voor de ervaringen van burgers die door de politie worden gecontroleerd, maar ook voor hun ervaringen tijdens het melden van een incident. Daarin speelt volgens Tyler het gevoel van controle over en het gevoel van rechtvaardigheid van het besluit bij burgers ook een rol.

Meer in overkoepelende zin zijn eigen ervaringen van burgers zeer relevant. Vanuit het zogenaamde Thomas-theorema wordt bijvoorbeeld gewezen op het verschijnsel dat wanneer mensen situaties als werkelijk definiëren, die situaties werkelijke gevolgen hebben (Merton, 1995). Vrij vertaald naar het politieoptreden betekent

3. Bron: https://cops.usdoj.gov/RIC/Publications/cops-w0795-pub.pdf.
4. Zie bijvoorbeeld www.youtube.com/watch?v=76fkEan5Nj4 en www.youtube.com/watch?v=i8OgypRCEqY.

dit dus dat de manier waarop de burgers en de politieagenten hun onderlinge interactie ervaren van grote invloed is op hoe deze interactie er in werkelijkheid uit zal zien. Het is daarom volgens Trinkner, Jackson en Tyler (2018) belangrijk om burgers te bevragen op de voor hen werkelijke ervaringen, om te bepalen wat de mening van de burger op het politieoptreden is en of deze mening zich ontwikkelt. Trinkner e.a. zien wereldwijd ook een groeiend besef dat de burger een belangrijke rol kan spelen in de sociale context van het politieoptreden.

Op het thema discriminatie en etnisch profileren groeit vanuit diverse instanties het besef dat (subgroepen) burgers meer betrokken moeten worden in die sociale context, met als doel om de interactie tussen burgers en de politie te verbeteren. Een onderzoek naar discriminerend politieoptreden in Rotterdam (Kuppens en Ferwerda, 2017) heeft bijvoorbeeld geleid tot gesprekken met jongeren tussen 15 en 24 jaar in diverse Rotterdamse wijken. Er is besloten om gesprekken te voeren om het contact tussen politie en burger zo direct mogelijk te maken. Daarnaast is voor de subgroep jongeren gekozen omdat deze veel interactie met de politie heeft en er tussen beide partijen vaak sprake is van een gespannen relatie. Soortgelijke gesprekken worden sinds kort ook in Amsterdam gevoerd. En ook Controle Alt Delete richt zich in onderzoeken naar onder andere politieoptreden en etnisch profileren regelmatig op de subgroep jongeren (zie bijvoorbeeld Wester en Schalkwijk, 2019).

Daarnaast groeit bij wetenschappelijke instanties zoals het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP) het besef dat (meldings)cijfers over bijvoorbeeld discriminatie niet goed met elkaar vergelijkbaar zijn en niet altijd een eenduidig beeld opleveren (Andriessen, 2014). Mede daarom heeft het SCP onderzoek onder burgers uitgevoerd. En meer recent breidt het SCP dergelijk burgeronderzoek nog verder uit, door naast het uitzetten van grootschalige digitale enquêtes onder de bevolking ook relatief kleinschalige groepsgesprekken met burgers met een migratie-achtergrond te voeren. Dit om het burgerperspectief nog meer voor het voetlicht te krijgen (zie bijvoorbeeld Den Ridder e.a., 2019).

Onderhavig onderzoek is gebaseerd op de inzichten over procedural justice uit te literatuur en op de recente inzichten van onder andere het SCP. Bewust is er voor gekozen om een onderzoek onder een representatieve vertegenwoordiging van de Amsterdamse burgerbevolking uit te voeren.[5] Een onderzoek naar meningen en ervaringen onder deze vertegenwoordiging van de Amsterdamse bevolking maakt het namelijk mogelijk om eventuele verschillen hierin te onderscheiden naar bijvoorbeeld geslacht, leeftijd, afkomst en stadsdeel.

5. Op de representativiteit van de onderzoekspopulatie gaan we in paragraaf 3.2 dieper in.

1.2 Inkadering van het onderzoek

Het onderzoek is ten eerste bedoeld om de burgers via een nulmeting te bevragen naar meningen en ervaringen over het Amsterdamse politieoptreden, ook wat betreft etnisch profileren. Ten tweede is in overleg met de begeleidingscommissie bepaald dat op grond van het onderzoek suggesties kunnen worden gegeven om toekomstige metingen te optimaliseren. Om de reikwijdte van het huidige onderzoek vast te leggen, is het noodzakelijk een aantal kanttekeningen te plaatsen.

Input voor mogelijke toekomstige monitoring
Het onderzoek is vormgegeven als een nulmeting omdat het van belang is om de interacties tussen de burger en de Amsterdamse politie de komende jaren systematisch en via straatgesprekken te monitoren. In het onderzoek is eveneens input van de enquêteurs meegenomen voor het uitvoeren van de volgende metingen.

Geen prevalentie-, rechtvaardigheids- en effectonderzoek
Het onderzoek is niet bedoeld om inzicht te verschaffen in de aantallen keren dat burgers (terecht of onterecht) worden gecontroleerd en/of staande gehouden dan wel etnisch worden geprofileerd. Ook wordt geen oordeel gegeven over de rechtvaardigheid van een controle en/of staandehouding door de politie. Daarnaast heeft het onderzoek geen betrekking op de mening van burgers over de effectiviteit van politiebeleid; het zijn meningen over politieoptreden in het algemeen en eigen ervaringen met de politie.

Nulmeting
De straatgesprekken met Amsterdamse burgers waar in dit onderzoek over wordt gerapporteerd, worden voor de eerste keer uitgevoerd en kan daarmee beschouwd worden als een nulmeting. Omdat het om een eerste meting gaat, worden de bevindingen niet verder geïnterpreteerd.

Wil men een oordeel geven over een verbeterde dan wel verslechterde situatie op het thema, dan is het noodzakelijk dat in de toekomst minimaal een eenmeting gehouden zal worden. Omdat reproduceerbaarheid belangrijk is voor het thema (monitoring van de politieaanpak vanuit het burgerperspectief) is het onderzoek zo vormgegeven dat herhaling ervan mogelijk is.

Geen benchmark
In het verlengde van voorgaande twee punten is het doel van onderhavig onderzoek ook niet om een vergelijking te maken met soortgelijk onderzoek in andere steden of onder andere deelpopulaties in Amsterdam.

Input voor vervolgactie
Hoewel het onderzoek een eerste meting betreft, kan het onderzoek extra input voor de lokale driehoek leveren; de bevindingen kunnen meebepalen of de tot op heden gekozen aanpak volstaat of dat er aanvullende maatregelen getroffen kunnen worden. Zo is een specifieke aanpak in bepaalde wijken een optie als blijkt dat er tussen wijken verschillen optreden in meningen over politieoptreden. Op dezelfde wijze kan gedacht worden als er verschillen in meningen en/of ervaringen tussen subgroepen burgers ontstaan, bijvoorbeeld wat betreft leeftijd, geslacht, migratie-achtergrond of het al dan niet hebben van ervaring met de politie.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten toegelicht. In dat hoofdstuk wordt onder andere ingegaan op de gekozen locaties voor straatgesprekken en de aselecte wijze van het benaderen van burgers. Ook wordt een nadere blik geworpen op (het proces achter) de straatgesprekken zelf, als input voor eventuele volgende metingen. In hoofdstuk 3 wordt nader ingegaan op de burgers die weigerden mee te werken aan de straatenquête en de representativiteit van de steekproef. In hoofdstuk 4 worden de algemene resultaten per vraag beschreven, waarna in hoofdstuk 5 ingegaan wordt op de meer gedetailleerde bevindingen onder de verschillende groepen burgers. In hoofdstukken 4 en 5 staan ter illustratie kaders met de resultaten uit de open vragen opgenomen. Hoofdstuk 6, dat te lezen is als een samenvatting, sluit af met een korte terugblik op het onderzoek, het proces achter de straatgesprekken en de belangrijkste onderzoeksresultaten.

2 Onderzoeksactiviteiten en terugkoppeling

In dit hoofdstuk komen twee onderwerpen aan bod. In de eerste paragraaf worden de uitgevoerde onderzoeksactiviteiten beschreven. Vervolgens geven we in de tweede paragraaf informatie over de verzamelde praktijkervaringen achter het afnemen van de straatgesprekken. Dit is bedoeld als input voor toekomstige metingen na deze nulmeting. In diezelfde paragraaf volgt relevante feedback vanuit de enquêteurs op de inhoud van de vragenlijst, gebaseerd op de reactie van de burgers.

2.1 Uitgevoerde onderzoeksactiviteiten

De onderzoeksactiviteiten vallen uiteen in vier stappen. Deze worden achtereenvolgens toegelicht.

Stap 1 – selectie van locaties voor straatgesprekken
Om een zo representatief mogelijk beeld te krijgen van de mening van Amsterdamse burgers is in overleg met de afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) van de gemeente Amsterdam bepaald dat er minimaal 22 en maximaal 28 verschillende locaties bezocht moeten worden om representatieve uitspraken te kunnen doen voor Amsterdam. Uiteindelijk zijn, na overleg met OIS en de voor het onderzoek ingestelde begeleidingscommissie, op 25 locaties straatgesprekken gevoerd. Voor de representativiteit was niet alleen het aantal gekozen locaties van belang, maar ook het aantal gesprekken dat per locatie gevoerd is. Dit aantal is bepaald op 30 stuks (N=750 straatgesprekken). In bijlage 1 is een overzicht van de locaties opgenomen.

Stap 2 – samenstellen korte vragenlijst voor straatgesprekken
In samenwerking met de begeleidingscommissie en de afdeling OIS is een vragenlijst voor de straatgesprekken opgesteld. De achterliggende gedachte hierbij is geweest om op basis van al bestaande vragenlijsten een vragenlijst voor de Amsterdamse straatgesprekken te maken. De volgende vier bronnen vormen de basis voor de vragenlijst waar we voor de conceptvragenlijst gebruik hebben gemaakt:

- vragen uit de huidige Amsterdamse Veiligheidsmonitor over politieoptreden;
- vragenlijst onder jongeren naar Amsterdams politieoptreden (Wester en Schalkwijk, 2019);[6]
- vragenlijst uit eerder onderzoek naar politieoptreden in Rotterdam (Kuppens e.a., 2017);

6. Wester, A. en Schalkwijk, J. (2019). Spreekt de politie je aan? Een praktijkgericht onderzoek naar de relatie tussen jongeren en de politie in Amsterdam Nieuw-West. In: Cahiers Politiestudies Jaargang 2019-4, nr. 53, p. 135-144.

- vragen die aan Amsterdamse politiefunctionarissen in de hoedanigheid als burger zijn gesteld in het onderzoek naar de aanpak van etnisch profileren in Amsterdam (Kuppens en Ferwerda, 2019).

Voor de vragenlijst is gekozen uit verschillende items binnen deze bronnen. Daarbij is gestreefd naar een zo compact mogelijke, maar daarbinnen ook zo volledig mogelijke vragenlijst. Onze ervaring met het afnemen van vragenlijsten op straat is dat deze namelijk niet te lang moeten zijn, om de aandacht van respondenten niet te verliezen.

Besloten is om een bondige vragenlijst samen te stellen, waarbij de enquêteurs zelf de vragen stellen en de antwoorden op een formulier invullen. Vanwege de soms gevoelige vragen is besloten om burgers de vragenlijst niet zelf te laten invullen. Ook is er in dat geval geen gelegenheid om door te vragen en is er geen controle op de mate waarin de antwoorden serieus worden ingevuld.

Om de mening van de burgers niet te sturen is aan het begin van de vragenlijst bewust gekozen voor de term "aangesproken worden door de politie", omdat het gebruik van de term "etnisch profileren" volgens ons een te zware en negatieve lading op de vragenlijst legt. Vervolgens is het uitgangspunt geweest om nader te focussen op de eigen ervaringen die burgers met de politie in de afgelopen twaalf maanden hebben gehad (aan de balie, tijdens een controle en/of staandehouding of anderszins). Op ruim de helft van de vragenlijst wordt specifiek ingegaan op etnisch profileren, bijvoorbeeld met de vraag of men denkt dat uiterlijke kenmerken, herkomst of huidskleur een rol hebben gespeeld bij het aangesproken worden door de politie.

Om te bepalen of er sprake is van verschillen in meningen en ervaringen op voornoemde gebieden tussen bepaalde subgroepen, is ook een aantal persoonskenmerken (leeftijd, geslacht en geboorteland) vastgelegd. Ten slotte is aan de burgers gevraagd in welk stadsdeel ze wonen. In bijlage 2 is de vragenlijst opgenomen.[7]

Stap 3 – straatgesprekken

Zoals al in stap 1 is toegelicht, zijn op 25 locaties telkens 30 straatgesprekken gevoerd. Voor een eenduidige werkwijze van de zeven ingezette enquêteurs[8] en een zo aselect mogelijke benadering van burgers, is een enquêteprotocol geschreven (zie bijlage 3) en zijn de enquêteurs door een onderzoeker geïnstrueerd. Samengevat komt het protocol op het volgende neer:

7. Dit betreft de Nederlandse versie. Er is ook een Engelse versie opgesteld en aan burgers voorgelegd die aan deze taal de voorkeur gaven.
8. De enquêteurs waren afkomstig van de afdeling OIS van de gemeente Amsterdam (N=2), vanuit het jongerenwerk in Amsterdam (N=3) en van de Universiteit van Amsterdam (N=2).

- De vraag om deel te nemen aan het onderzoek is gestandaardiseerd;
- Alleen in Amsterdam woonachtige burgers van 15 jaar en ouder mochten deelnemen;[9]
- Eventueel voor burgers onbekende termen, zoals “etnisch profileren” zijn toegelicht;[10]
- Na het invullen van de laatste vraag is de burger bedankt. Daarna heeft de enquêteur twee burgers laten passeren en is de derde burgers aangesproken om deel te nemen aan het onderzoek. Dit geldt ook als mensen geweigerd hebben om een enquête in te vullen. Deze werkwijze garandeert dat niet de enquêteur burgers selecteert, maar dat de selectie van burgers op basis van toeval tot stand komt.
- Per locatie is de helft van de vragenlijsten tussen 15.30 en 17.30 uur afgenomen en de helft tussen 17.30 en 19.30 uur. Het doel hiervan was om enige spreiding in publiek te krijgen (jongeren, jongvolwassenen en ouderen).

Stap 4 – analyse en rapportage
De 750 vragenlijsten zijn in Excel gecodeerd, in het statistische programma SPSS geanalyseerd en in onderhavige rapportage verwerkt. Om te bepalen of de 750 Amsterdammers een representatieve afspiegeling vormen van de Amsterdamse bevolking, zijn eveneens demografische kengetallen van de Amsterdamse bevolking opgevraagd en meegenomen in de analyse.

De rapportage kent drie niveaus: ten eerste gaat het om een globale beschrijving van de weigeraars en een vergelijking van de onderzoekspopulatie met de Amsterdamse bevolking. Dit laatste doen we om te kijken of de onderzoekspopulatie een representatieve weergave is van de Amsterdamse bevolking. Op het tweede niveau is gekeken wat de gegeven antwoorden van de gehele onderzoekspopulatie zijn geweest. Ten slotte wordt op het derde niveau gekeken in hoeverre bepaalde meningen en ervaringen toe te wijzen zijn aan bepaalde subgroepen. Deze subgroepen zijn op te delen naar geslacht, naar leeftijdsklassen, naar eventuele migratie-achtergrond, naar stadsdeel en naar de eventuele ervaring met de politie in de laatste twaalf maanden.

2.2 Terugkoppeling op het proces achter de straatgesprekken

In deze paragraaf komen de praktijkervaringen die door de onderzoekers en de enquêteurs voor en tijdens de straatgesprekken zijn opgedaan aan bod. Het beschrijven van deze ervaringen is bedoeld als input voor het aanscherpen van het proces rondom

9. Voor deze minimumleeftijd is gekozen omdat deze in onderzoeken van Controle Alt Delete ook de ondergrens is. De minimumleeftijd is in samenspraak met de begeleidingscommissie afgestemd. Zie bijlage 3 voor de wijze waarop alleen Amsterdamse burgers van 15 jaar en ouder hebben kunnen deelnemen.
10. De werkwijze richting de burgers heeft er overigens niet toe geleid dat burgers tijdens het afnemen van de vragenlijst zijn afgehaakt.

de straatgesprekken en de vragenlijst. Onderwerpen die in deze paragraaf aan bod komen zijn bijvoorbeeld ervaringen met de selectie van de 25 enquêtelocaties, met het enquêteprotocol, met de achtergrond van de enquêteurs en met het tijdstip van de afname van de straatgesprekken.

De selectie van de 25 enquêtelocaties

Door de enquêteurs zijn twee locaties als niet gunstig bestempeld. Dit is ten eerste locatie 'IKEA' (locatie 24, zie bijlage 1). Het blijkt dat veel bezoekers van die locatie buiten Amsterdam woonachtig zijn. Op voorhand moesten deze bezoekers van de straatgesprekken uitgesloten worden (geen weigeraars). Daarnaast is locatie metrostation Venserpolder (locatie 25) door één enquêteur niet positief beoordeeld; op deze locatie was er minder bereidwilligheid om een straatgesprek aan te gaan.

Het enquêteprotocol

Vanuit de enquêteurs zijn geen suggesties gekomen om het enquêteprotocol te optimaliseren. Zij vonden de instructie helder. Bovendien bleek altijd, ook in de avond en in het weekend, de mogelijkheid te bestaan contact op te nemen met een van de onderzoekers in geval van vragen of onduidelijkheden. Van deze mogelijkheid is een enkele keer gebruik gemaakt; het ging dan om het al dan niet houden van straatgesprekken in de regen.

Achtergrond van de enquêteurs

De enquêteurs waren afkomstig van de afdeling OIS van de gemeente Amsterdam (N=2), uit het jongerenwerk in Amsterdam (N=3) en van de Universiteit van Amsterdam (N=2) en hadden een verschillende achtergrond.[11] Bewust is ervoor gekozen om enquêteurs vanuit verschillende instanties te betrekken, vooral met het idee om ook met jongere burgers in gesprek te raken. Er was sprake van vier vrouwelijke en drie mannelijke enquêteurs, maar hier is niet bewust op geselecteerd.

Navraag bij de enquêteurs leert dat zij in verschillende mate succes hadden in de mate waarin burgers weigerden. Dit lijkt los te staan van geslacht of achtergrond van de enquêteur, maar vooral te maken te hebben met (eerdere) ervaring van de enquêteurs met het benaderen van burgers op straat: enquêteurs die dit eerder hebben gedaan, lijken minder te maken te hebben met weigeraars. Dit pleit voor een volgende keer dus voor een groep enquêteurs die vanuit eerdere ervaringen gewend is om burgers op straat aan te spreken voor het invullen van een vragenlijst.

De periode en het tijdstip van de straatgesprekken

De straatgesprekken zijn in november 2019 op straat en niet in bijvoorbeeld winkelcentra afgenomen. November is een maand waarin het vroeg donker is en regelmatig kan regenen. Er was ten tijde van het afnemen van de straatgesprekken inderdaad regelmatig sprake van regen. Sommige enquêteurs gaven aan dat het voeren van

11. Het ging om enquêteurs met zowel een Nederlandse als een (niet-)Westerse migratie-achtergrond. Hier is niet bewust op geselecteerd.

straatgesprekken in de regen leidde tot meer weigeraars. Met hen is afgesproken om de gesprekken vooral tijdens droge momenten te voeren.

Het tijdstip van afnemen van de straatgesprekken was voor de enquêteurs eveneens een aandachtspunt. Meerdere enquêteurs gaven aan dat het voeren van straatgesprekken rondom etenstijd op meerdere locaties lastiger was en meer weigeraars opleverde. Ook vonden twee enquêteurs dat locatie Reigersbos in de avond geen geschikte locatie omdat zij zich daar niet geheel veilig voelden.

De algemene suggestie die twee enquêteurs meegeven is om de straatgesprekken tijdens markttijden af te nemen als de locatie in een naburige markt voorziet; dat scheelt weigeraars.

2.3 Terugkoppeling op de inhoud van de straatgesprekken

De enquêteurs hebben ook op de vragenlijst een terugkoppeling gegeven. Deze input is ook gebaseerd op wat zij van de burgers vernomen hebben.

Ten eerste gaan vooral de beginvragen over 'in contact komen met de politie'. Deze vraag zou volgens twee enquêteurs door burgers mogelijk geïnterpreteerd kunnen worden als voorvallen waarvoor ze gearresteerd kunnen worden. Dit moet volgens de enquêteurs daarom bij voorkeur worden toegelicht.

Ten tweede hebben meerdere enquêteurs aangegeven dat vraag 15 ('Ziet u sinds ongeveer twee jaar een verandering in het Amsterdamse politieoptreden richting burgers?') door de lange inleiding over het politiebeleid tegen etnisch profileren te lang en daardoor te moeilijk is. Bovendien is het de vraag in hoeverre burgers weet hebben van vernieuwd politiebeleid en dit op straat kunnen zien. In plaats van vraag 15 wordt daarom de suggestie gedaan om na vraag 13 ('In hoeveel gevallen denkt u dat uw afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen bij de politie een rol speelt om contact met u te hebben?') een open vraag op te nemen, in de trant van: 'Kunt u aangeven waaruit dit blijkt?'.

Daarnaast is vanuit de begeleidingscommissie aangegeven dat het in het onderzoek gaat om politieoptreden, niet om het optreden van (gemeentelijke) toezichthouders. In de introductie van de straatgesprekken is geen verwijzing gemaakt naar dit onderscheid, waardoor niet uit te sluiten valt dat burgers het optreden van toezichthouders hebben geïnterpreteerd als politieoptreden. Een dergelijk misverstand is te voorkomen door een burgers foto van beide functionarissen in uniform te tonen, met de boodschap dat het om de politiefunctionaris gaat.

3 Weigeraars en representativiteit

In dit hoofdstuk gaan we ten eerste globaal in op de burgers die weigerden mee te werken aan de straatenquête. Vervolgens gaan we uitgebreid in op de representativiteit van de onderzoekspopulatie van 750 personen. Dit laatste doen we door de onderzoekpopulatie op achtergrondkenmerken van burgers te vergelijken met de Amsterdamse burgerbevolking.

3.1 Weigeraars en niet-Amsterdammers

Door de enquêteurs is bijgehouden wat de achtergrond van de burgers was die weigerden om deel te nemen aan een straatgesprek. Ook is, voor zover mogelijk, een globale inschatting gemaakt van de redenen om te weigeren.

Er zijn hiervoor weigeringsformulieren ingevuld waarop is geturfd of het om burgers met een migratie-achtergrond ging of niet. Er is door de enquêteurs niet aan burgers gevraagd welke achtergrond burgers hadden, maar door hen zelf een inschatting gemaakt van de achtergrond. Deze inschatting is door de enquêteurs op basis van huidskleur gedaan en betreft dus een grove inschatting.

In het algemeen bleken naar verhouding ongeveer gelijke aantallen burgers met verschillende achtergronden niet mee te willen werken aan de straatgesprekken. Wanneer de weigeringsformulieren worden samengenomen, blijkt het om 302 burgers met een witte huidskleur te gaan en om 328 burgers met een getinte huidskleur. Over het algemeen geven de enquêteurs aan dat de weigeraars bij allerlei personen voorkwamen, maar één van hen was van mening dat er in zijn straatgespreklocaties veel Surinaamse weigeraars voorkwamen.

Een andere bevinding van veel enquêteurs was dat de wil om mee te doen per wijk verschilde. In sommige wijken waren burgers geïnteresseerd om mee te doen aan het onderzoek, in andere wijken juist aanzienlijk minder. Drie enquêteurs die onder andere de straatgesprekken in stadsdeel Zuidoost voerden gaven aan dat juist in stadsdeel Zuidoost in de avond minder respons onder de burgers was. De belangrijkste reden voor de weigeraars was dat er volgens hen in dit stadsdeel al veel straatverkoop en enquêtes op straat plaatsvinden.

Ook nam het aantal weigeraars toe naarmate het etenstijd werd; zo vroeg mogelijk in het blok tussen 15.30 en 17.30 uur enquêteren werkte vaak beter dan tussen 18.00 en 19.00 uur. De afkomst van de weigeraars leek volgens de enquêteurs meer in verband te staan met de locatie waar de straatgesprekken werden gevoerd dan met de weerzin om deel te nemen aan een gesprek.

3.2 Representativiteit

In het algemeen is het van belang om te kunnen aangeven dat een onderzoek onder een deel van de bevolking representatief is. In dat geval mag worden aangenomen dat uitkomsten ook voor de gehele bevolking gelden. Het blijkt dat de 750 gesproken Amsterdamse burgers een representatieve weergave van de algehele Amsterdamse bevolking vormen.

Representativiteit hangt niet alleen samen met het streven om zo groot mogelijke aantallen burgers te bereiken, maar ook met de schaal waarop de onderzoeksgegevens geanalyseerd worden. Een voorbeeld: het wordt op basis van het aantal straatgesprekken lastig om representatieve resultaten te presenteren als de wens bestaat om een vergelijking te maken tussen de bevraagde burgers op alle 25 locaties. Representativiteit op een dergelijke gedetailleerde schaal is ook niet door de onderzoekers nagestreefd; er is naar gestreefd om een beeld van de Amsterdamse burger over het politieoptreden te schetsen op grond van de mening van deze burger zelf.

Wel is het mogelijk om op grond van het aantal straatgesprekken te rapporteren over verschillen in leeftijd, geslacht (man/vrouw), achtergrond (Nederlands, Westerse en niet-Westerse migratie-achtergrond), al dan niet ervaring met de politie in de laatste twaalf maanden en de Amsterdamse stadsdelen. In overleg met de begeleidingscommissie en OIS is bepaald dat het op grond van deze te analyseren verschillen volstaat om 750 straatgesprekken te voeren.

Vergelijking achtergrondgegevens onderzoekspopulatie en Amsterdamse bevolking

De achtergrondkenmerken van de onderzoekspopulatie (de 750 straatgesprekken) zijn vergeleken met de demografie van de gemeente Amsterdam. Daar waar significante verschillen tussen de onderzoekspopulatie en de Amsterdamse burgerbevolking ontstaan, is dit subcategorie aangegeven met asterisken.[12]

12. In de tabellen van deze rapportage komt het voor dat de percentages niet optellen tot 100 procent. Dit heeft te maken met de afronding op hele percentages. We hebben dit bewust zo gelaten, om geen over- of onderwaardering van bepaalde subcategorieën te creëren.

Tabel 3.1: vergelijking achtergrondgegevens tussen twee populaties (in n en %)

	Gemeente Amsterdam[13]		**Onderzoekspopulatie straatgesprekken**	
	N	**%**	**N**	**%**
Geslacht	**862.987**	**100%**	**739**	**100%**
Man	427.856	50%	369	50%
Vrouw	435.131	50%	368	50%
Anders	-	-	2	0%
Leeftijd	**752.420**	**100%**	**749**	**100%**
13 t/m 17 jaar[14]	37.504	5%	38	5%
18 t/m 22 jaar **	54.451	7%	120	16%
23 t/m 24 jaar	31.590	4%	42	6%
25 t/m 49 jaar	368.588	49%	347	46%
50 t/m 64 jaar	152.308	20%	132	18%
65 jaar en ouder **	107.979	14%	70	9%
Migratie-achtergrond[15]	**862.987**	**100%**	**747**	**100%**
Nederlandse achtergrond	393.185	46%	349	47%
Westerse achtergrond	160.566	19%	122	16%
Niet-Westerse achtergrond	309.236	36%	276	37%
Woongebied (stadsdeel)	**862.987**	**100%**	**746**	**100%**
Centrum	86.862	10%	90	12%
Nieuw-West	157.964	18%	123	16%
Noord	97.200	11%	94	13%
Oost **	140.300	16%	82	11%
West	145.908	17%	128	17%
Westpoort[16]	177	0%	0	0%
Zuid	145.966	17%	114	15%
Zuidoost **	88.610	10%	115	15%

*** significant verschil op niveau p<0,01*

13. Peildatum: 1 januari 2019. Gegevens zijn verkregen via www.data.amsterdam.nl en de afdeling OIS.
14. Tijdens de straatgesprekken zijn jongeren vanaf 15 jaar bevraagd. De leeftijdscategorie 13 t/m 17 jaar vertoont dus geen volledige overlap met de onderzoekspopulatie.
15. Wat betreft de migratie-achtergrond zijn mensen op grond van een door het Centraal Bureau voor de Statistiek gebruikte indeling in de drie onderscheiden subgroepen geplaatst. De indeling is bedoeld om op grond van subcategorieën statistische analyses uit te voeren, niet om te labelen op grond van migratie-achtergrond. Zie bijlage 4 voor een indeling in de drie categorieën naar herkomstland. Daarin is ook een verantwoording voor de subgroepen voor de verdiepende analyses in hoofdstuk 5 opgenomen.
16. Stadsdeel Westpoort is een bedrijventerrein in het westen van Amsterdam. Omdat geen van de burgers in de onderzoekspopulatie in Westpoort woonachtig is, is dit stadsdeel niet meegenomen in de analyses.

Voor representativiteit van de onderzoekspopulatie is het bevorderlijk dat deze een zo nauwkeurig mogelijke afspiegeling van de werkelijke Amsterdamse populatie is. Uit tabel 3.1 blijkt dat dit opgaat voor geslacht en migratie-achtergrond en niet volledig opgaat voor leeftijd en woongebied (naar stadsdeel). Wat betreft geslacht en migratie-achtergrond vormen de respondenten in de straatgesprekken dus een representatieve weergave van de Amsterdamse bevolking.

Voor leeftijd en woongebied lopen de verschillen tussen de onderzoekspopulatie en de Amsterdamse bevolking voor ieder twee subcategorieën uiteen. De onderzoekspopulatie is namelijk oververtegenwoordigd voor jongeren van 18 tot en met 22 jaar en ondervertegenwoordigd voor burgers van 65 jaar en ouder. Daarnaast is niet uitgesloten dat ook de jongste leeftijdscategorie in de onderzoekspopulatie is oververtegenwoordigd, omdat wij in de straatgesprekken geen 13- en 14-jarigen hebben benaderd. Een verklaring voor het verschillen binnen deze leeftijdscategorieën ligt mogelijk in het tijdstip van afnemen van de enquête; wanneer een deel van de enquêtes in de ochtend zou zijn afgenomen, waren mogelijk meer ouderen bereikt. Overigens ligt de gemiddelde leeftijd van zowel de Amsterdamse bevolking als de onderzoekspopulatie op 37,9 jaar.

Ook komt uit de analyses een ondervertegenwoordiging van straatgesprekken met inwoners in stadsdeel Oost en een oververtegenwoordiging in stadsdeel Zuidoost naar voren. Een nadere analyse wijst uit dat de burgers die hebben aangegeven in Zuidoost te wonen natuurlijk voor het grootste deel (76 procent) op de locaties in stadsdeel Zuidoost zelf zijn benaderd, maar daarnaast ook nog relatieve veel (10 procent) op locaties in stadsdeel Oost. Dit verklaart deels de onder- en oververtegenwoordiging van beide stadsdelen.

In het algemeen kan gesteld worden dat de onderzoekspopulatie, hoewel op vier subcategorieën significant verschillend, de demografische situatie in Amsterdam goed benadert. Op voorhand lijkt het grootste aandachtspunt te liggen in de oververtegenwoordiging van jongeren in de straatgesprekken. Dat de onderzoekspopulatie licht afwijkt van de werkelijke demografische situatie in Amsterdam is niet iets wat optimaal is, maar deze leeftijdsafwijkingen beschouwen wij als een niet geheel ongunstig resultaat. Immers, uit het al eerder genoemde onderzoek naar de meningen van Rotterdamse burgers over het discriminerend optreden door de politie bleek dat juist onder een schaduwpopulatie een sterk afwijkend, niet reëel effect naar voren kwam; onder deze gemiddeld te oude populatie kwam aanzienlijk minder vaak discriminatie door de politie voor dan in de onderzoekspopulatie die op straat bevraagd was (Kuppens e.a., 2017).

Rond etnisch profileren wordt algemeen aangenomen dat vooral jongeren met een migratie-achtergrond onderworpen worden aan etnisch profileren (zie onder andere Kuppens en Ferwerda, 2019). Daarom is een oververtegenwoordiging van jongeren gunstiger dan een ondervertegenwoordiging, ook omdat het in dit onderzoek

niet om prevalentie van etnisch profileren door de Amsterdamse politie maar om meningen en ervaringen van burgers gaat.

4 Algemene meningen en ervaringen van burgers

In dit hoofdstuk worden de algemene meningen en ervaringen van burgers op een rij gezet. Het gaat dan om meningen en ervaringen waarbij nog niet is gekeken naar afzonderlijke subgroepen; dit komt in hoofdstuk 5 aan bod.

4.1 Algemene mening over de politie

De burgers geven op een schaal van 1 tot en met 10 gemiddeld een 6,5 voor de wijze waarop de Amsterdamse politie ze in het algemeen aanspreekt. Hierbij is een kanttekening noodzakelijk, want maar liefst 187 burgers (25 procent) geven aan dit niet te weten of hierop geen antwoord te willen geven. Hetzelfde cijfer, een 6,5, geven de burgers voor het vertrouwen dat ze in het algemeen hebben in de politie.[17]

Figuur 4.1 – gemiddelde waardering van burgers op drie thema's (in rapportcijfer tussen 1 en 10)

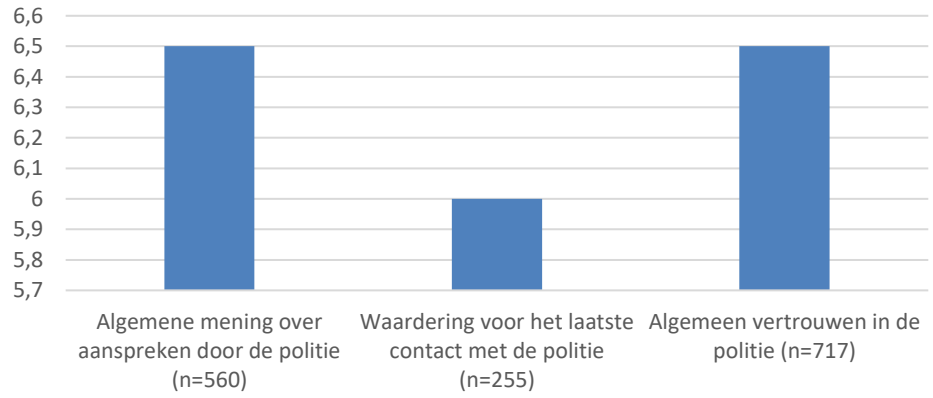

Ook is gevraagd in hoeverre volgens burgers de afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen bij de politie een rol speelt om hen aan te spreken (zie tabel 4.1). Een meerderheid van de burgers (59 procent) geeft aan dat dit soms tot bijna altijd een rol speelt, tegenover 26 procent die zegt dat dit zelden of nooit aan de orde is.

17. N=747. Binnen deze groep geeft 4 procent aan dit niet te weten/geen antwoord te willen geven. Op het cijfer over de waardering voor het laatste contact met de politie wordt in paragraaf 4.2 dieper ingegaan.

Tabel 4.1 - in hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen bij de politie een rol om u aan te spreken? (n=748, in aantallen en %)

	n	*%*
Bijna altijd	111	15%
Regelmatig	168	22%
Soms	164	22%
Zelden of nooit	197	26%
Weet niet/geen antwoord	108	14%
Totaal	**748**	**100%**

Aan alle burgers is ook gevraagd of ze sinds twee jaar een verandering in het Amsterdamse politieoptreden zien die in verband staat met de toentertijd ingevoerde politieaanpak tegen etnisch profileren. Van de burgers geeft 45 procent aan geen verandering te zien, tegenover 12 procent die wel een verandering ziet. Daarnaast geeft 43 procent aan dit niet te weten of hierop geen antwoord te willen geven.

Reacties van burgers op het zien van een verandering bij de politie

In totaal hebben 302 burgers op deze vraag een inhoudelijke reactie gegeven. Het grootste deel (n=214) reageerde, nadat ze hadden aangegeven geen verandering te zien, de rest (n=88) reageerde na een bevestiging van een verandering.[18]

De grove strekking onder de burgers die geen verandering zagen, bestond voor het grootste deel uit mensen die vanuit eigen waarneming geen verandering zien (n=88), bijvoorbeeld: '*ik word nooit aangesproken, maar mijn vrienden wel'.* Ook geven veel burgers aan er niets van gemerkt te hebben (n=79). Vervolgens gaf een deel van de burgers (n=18) aan hun oordeel te baseren op eigen negatieve ervaringen met de politie, bijvoorbeeld: '*het gebeurt nog steeds. Wij zwarten worden eerder aangesproken dan witte mensen'*. Ook gaf een aantal burgers (n=14) aan nooit last te hebben van de politie, terwijl een paar burgers (n=2) meldden dat het politieoptreden rondom etnisch profileren juist erger is geworden.

De meeste burgers die aangaven juist wel een verandering te zien geven vaak aan dit via (sociale) media te hebben vernomen (n=39). Daarnaast geven ze aan dat dat hun eigen waarneming is (n=28), bijvoorbeeld: '*politieagenten benaderen je minder snel dan eerst'.* Ook wordt aangegeven dat burgers hun eigen mening hierover hebben gevormd (n=4) of dit van vrienden/kennissen vernomen hebben (n=4). Verder geven burgers aan sinds twee jaar meer politie op straat te zien (n=5). Een deel van de burgers (n=3) geeft aan dat de politie qua migratie-achtergrond meer divers is geworden. Ten slotte geven enkele burgers (n=2) aan dat de politie juist meer etnisch is gaan profileren, bijvoorbeeld: '*ik word vaker aangehouden en gecheckt voor niks'.*

18. Naar de richting van de verandering, positief dan wel negatief, is niet specifiek gevraagd. De gegeven aantallen in deze box tellen niet op tot respectievelijk 214 en 88 omdat de antwoorden met n=1 niet vermeld zijn.

4.2 Ervaring met de politie in de laatste twaalf maanden

Uit de straatgesprekken blijkt dat 255 burgers (34 procent) de laatste twaalf maanden contact met de politie hebben gehad. Het merendeel (56 procent) heeft een maal contact gehad, een kwart (25 procent) twee maal en ongeveer een op de acht burgers (13 procent) drie tot vijf maal.[19] Van de 255 burgers die contact met de politie heeft gehad is de meerderheid (59 procent, 150 personen) door de politie aangesproken. De rest (41 procent, 105 personen) ging zelf naar de politie toe.[20] De 255 personen die contact hadden met de politie geven een iets lagere algemene waardering voor het contact met de politie dan de 750 respondenten samen: een 6,0 naast de al eerder gerapporteerde 6,5 voor de gehele onderzoekspopulatie.[21] Iets meer dan de helft van de burgers die contact had (51 procent) geeft aan dat de politie goed luisterde. Verder gaf ruim een kwart (26 procent) en bijna een kwart (23 procent) aan dat men neutraal tot slecht luisterde. Nagenoeg gelijke percentages kunnen worden gerapporteerd voor de mening van burgers dat de laatste behandeling door de politie eerlijk (49 procent), neutraal (25 procent) of oneerlijk (26 procent) was. De ruime meerderheid (71 procent) vond de politie beleefd (54 procent) tot neutraal (27 procent), tegenover 19 procent die de politie onbeleefd vond.

Tabel 4.2 – Mening over luisteren en behandeling door de politie (in aantallen en %)[22]

Hoe luisterde de politie naar uw verhaal? (n=255)	*n*	*%*
Goed	129	51%
Neutraal	67	26%
Slecht	59	23%
Totaal	**255**	**100%**
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=244)		
Eerlijk	120	49%
Neutraal	60	25%
Oneerlijk	64	26%
Totaal	**244**	**100%**
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=247)		
Beleefd	133	54%
Neutraal	67	27%
Onbeleefd	47	19%
Totaal	**247**	**100%**

19. Daarnaast heeft 4 procent zes tot tien maal en 2 procent meer dan tien maal contact gehad in de laatste twaalf maanden.
20. Bij deze vraag en de vervolgvragen is aan de burgers gevraagd om het laatste contact met de politie in gedachte te houden.
21. Deze 6,0 staat al in figuur 4.1 vermeld.
22. De correlaties tussen deze drie variabelen lopen uiteen van .782 tot .796, allen significant op niveau p<.01. Deze betrekkelijk hoge correlaties geven aan dat een hoge score op variabele x waarschijnlijk ook een hoge score op variabele y oplevert.

Wanneer nader gekeken wordt naar de waardering tussen respondenten die zelf naar de politie gingen of door de politie werden aangesproken, dan blijken verschillen op te treden. Burgers die de laatste keer zelf naar de politie gingen, zijn aanmerkelijk vaker van mening dat de politie goed luisterde dan burgers die werden aangesproken (68 om 39 procent geeft de kwalificatie 'goed').[23] Dezelfde positievere houding vertoont de groep die zelf naar de politie ging op de thema's 'eerlijke behandeling door de politie (66 om 38 procent), 'beleefde behandeling door de politie (74 om 41 procent) en 'algemene waardering voor het laatste contact' (rapportcijfer 6,9 om 5,3).[24]

Inzoomen op de door de politie aangesproken groep burgers tijdens het laatste contact
Twee derde van de 150 personen die door de politie werden aangesproken (96 personen), werd alleen door de politie aangesproken, de rest van de burgers (54 personen) geeft aan dat naast hen ook andere burgers werden aangesproken. En hoewel de politie in veel gevallen uitlegde waarom burgers werden aangesproken, geeft een vijfde aan dat dit niet gebeurd is.[25] In tabel 4.2 staan de redenen genoemd waarom de 150 burgers werden aangesproken:

Tabel 4.3 - reden dat de politie u de laatste keer aansprak (n=150, in aantallen en %)

	N	%
Een overtreding of fout van mijn kant	58	39%
Een algemene controle op straat of in het verkeer	41	27%
Een politieonderzoek naar een verdacht persoon	32	21%
Ik weet het niet	9	6%
Overig	6	4%
Een verkeersongeluk	2	1%
Ik wil het niet zeggen	2	1%
Totaal	**150**	**100%**

Bijna de helft van de 150 personen die door de politie werd aangesproken vond het terecht dat de politie hen aansprak, tegenover ruim een derde die het niet terecht vond. Daarnaast geeft een zesde van deze burgers aan niet te weten waarom de politie hen aansprak dan wel hierop geen antwoord te willen geven.

23. Het verschil is significant op niveau p<.01.
24. Al deze verschillen zijn significant verschil op niveau p<.01.
25. De rest (2 procent, 2 personen) gaf aan dat men het niet weet/geen antwoord wil geven.

Reacties van burgers over het al dan niet terecht vinden van het aanspreken

In totaal hebben 66 burgers op deze vraag een inhoudelijke reactie gegeven, ongeveer gelijk verdeeld over burgers die het onterecht vonden (n=34) en het terecht vonden (n=32).

De strekking onder de burgers die het aanspreken onterecht vonden was in hoofzaak (n=22) dat ze van mening waren dat ze niets fout deden. Daarnaast vond met de politiefunctionaris niet correct optreden (n=8): *'dit was al de derde keer dat ze me vroegen voor een scooter-controle, maar ik was allang geweest'.* Ook werd door een deel van de burgers aangegeven dat meer mensen in overtreding waren (n=4).

Burgers die het wel terecht vonden dat ze door de politie werden aangesproken wijzen vooral op een door henzelf begane overtreding (n=15). Het gaat dan bijvoorbeeld over kapotte verlichting of het door rood rijden. Ook is een deel van de burgers aangesproken vanwege een onderzoek na een melding (n=10): *'ik liep door een dure buurt met een capuchon en leek op de verdachte'.* Daarnaast werden burgers als mogelijke getuige aangesproken na een ongeluk (n=4). Ten slotte trad de politie op na een ruzie of bood ze hulp (n=3).

Ten slotte is aan de 150 personen die door de politie werden aangesproken gevraagd of hun afkomst, huidskleur of uiterlijk volgens hen een reden was om aangesproken te worden door de politie. Van de 137 burgers die hierop een antwoord gaven, was 52 procent van mening dat dit geen rol speelde, tegenover 48 procent wel.[26]

26. Van de 66 personen geeft 59 procent (39 personen) aan dat hun afkomst de reden was, 58 procent (38 personen) hun huidskleur en 61 procent (40 personen) hun uiterlijk. Op deze vraag was het mogelijk om meerdere redenen te geven.

5 Meningen en ervaringen per subgroep

In dit hoofdstuk volgt de beschrijving van de analyses die gericht zijn op verschillen die voorkomen tussen bepaalde subgroepen. Het gaat dan bijvoorbeeld om aanmerkelijke verschillen in meningen over en ervaringen met de politie tussen mannen en vrouwen (op de variabele 'geslacht'). Voor deze analyses is naar de volgende variabelen gekeken: leeftijd, geslacht, afkomst, stadsdeel waar men woont en contact met de politie in de laatste twaalf maanden. In dit hoofdstuk worden alleen de verschillen beschreven die op grond van statistische toetsen als significant gekenmerkt mogen worden.[27]

5.1 Verschillen op leeftijd

Aan de burgers zijn drie beoordelingen gevraagd, zich uitend in rapportcijfers. Het gaat dan om de algemene mening over de wijze waarop ze worden aangesproken door de politie, om een waardering voor het laatste contact met de politie (indien van toepassing) en om een waardering voor het vertrouwen in de politie in algemene zin. Deze rapportcijfers staan voor de verschillende leeftijdscategorieën in figuur 5.1 visueel weergegeven.

Figuur 5.1 – waardering van burgers op drie thema's naar leeftijd (in rapportcijfer tussen 1 en 10)[28]

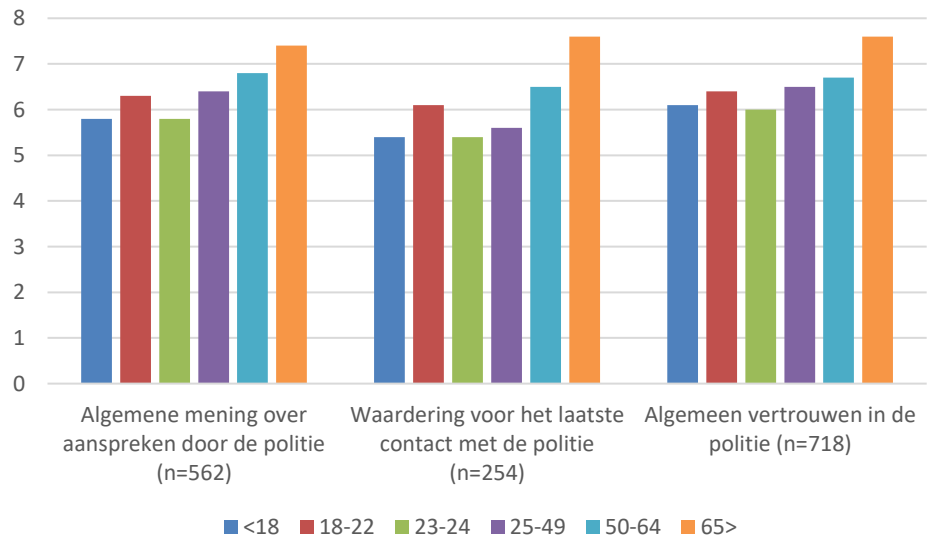

27. Voor deze significanties is (door middel van kruistabellen) gebruik gemaakt van Chi-kwadraattoetsen.
28. De verschillen op de drie thema's zijn allen significant op respectievelijk niveau p<.01, p<.05 en p<.01.

De waardering verloopt voor de drie thema's volgens een soortgelijk profiel: de jongste leeftijdscategorie en de 23- en 24-jarige burgers geven de laagste waardering. De drie oudste leeftijdscategorieën waarderen de drie thema's het hoogst, met de oudste burgers als meest positieve groep. De 18- tot en met 22-jarigen vormen een uitzondering in de trend en zijn positiever dan hun naaste leeftijdscategorieën.

Ook komen op vragen over ervaringen met de Amsterdamse politie significante verschillen voor. Deze worden in tabel 5.1 per leeftijdscategorie vermeld.

Tabel 5.1 – ervaringen met de Amsterdamse politie; significante verschillen op leeftijd (in %)

	<18	*18-22*	*23-24*	*25-49*	*50-64*	*65>*
Hoe vaak de afgelopen 12 maanden contact gehad met Amsterdamse politie (n=255)						
Een maal	35%	43%	69%	60%	60%	71%
Twee maal *	50%	35%	19%	18%	23%	24%
Drie tot en met vijf maal	10%	18%	13%	15%	10%	0%
Zes tot en met 10 maal	5%	5%	0%	7%	0%	0%
Meer dan tien maal	0%	0%	0%	0%	6%	6%
Hoe kwam het laatste contact tot stand? (n=255)						
Ik ging zelf naar de politie toe **	15%	38%	19%	40%	58%	59%
De politie sprak mij aan **	85%	63%	81%	60%	42%	41%
Werd alleen u door de politie aangesproken? (n=150) **						
Nee, meerdere mensen	53%	60%	15%	29%	20%	57%
Ja, alleen ik	47%	40%	85%	71%	80%	43%
Hoe luisterde de politie de laatste keer naar uw verhaal? (n=255) *						
Goed	40%	45%	38%	47%	63%	82%
Neutraal	20%	43%	25%	27%	19%	12%
Slecht	40%	13%	38%	26%	19%	6%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=244)						
Eerlijk *	35%	51%	44%	41%	67%	73%
Neutraal	20%	26%	19%	30%	17%	20%
Oneerlijk	45%	23%	38%	30%	15%	7%
Was afkomst, huidskleur of uiterlijk een reden om u de laatste keer aan te spreken? (n=137) *						
Nee	56%	42%	62%	43%	77%	100%
Ja	44%	58%	39%	57%	24%	0%

** significant verschil op niveau p<0,05*
*** significant verschil op niveau p<0,01*

In het algemeen blijkt dat de jongste leeftijdscategorie in de laatste twaalf maanden juist vaker twee keer met de politie contact heeft gehad. Diezelfde subgroep werd relatief vaker door de politie aangesproken, net zoals de groep 23- en 24-jarigen. Daarnaast is wederom de jongste leeftijdscategorie minder positief over de behandeling door de politie; deze groep is relatief vaker dan andere leeftijdscategorieën van mening dat de politie slecht naar hen luisterde en juist minder vaak van mening dat zij

eerlijk behandeld werden. Ook blijkt de afkomst, de huidskleur of het uiterlijk tot verschillen in leeftijdscategorieën te leiden, waarbij vooral de oudste twee leeftijdscategorieën vaker aangeven dat dit geen rol speelde tijdens het laatste contact met de politie.

5.2 Verschillen op geslacht

De door burgers gegeven rapportcijfers zijn ook uit te splitsen naar geslacht. Deze cijfers staan in figuur 5.2 visueel weergegeven.

Figuur 5.2 – waardering van burgers op drie thema's naar geslacht (in rapportcijfer tussen 1 en 10)[29]

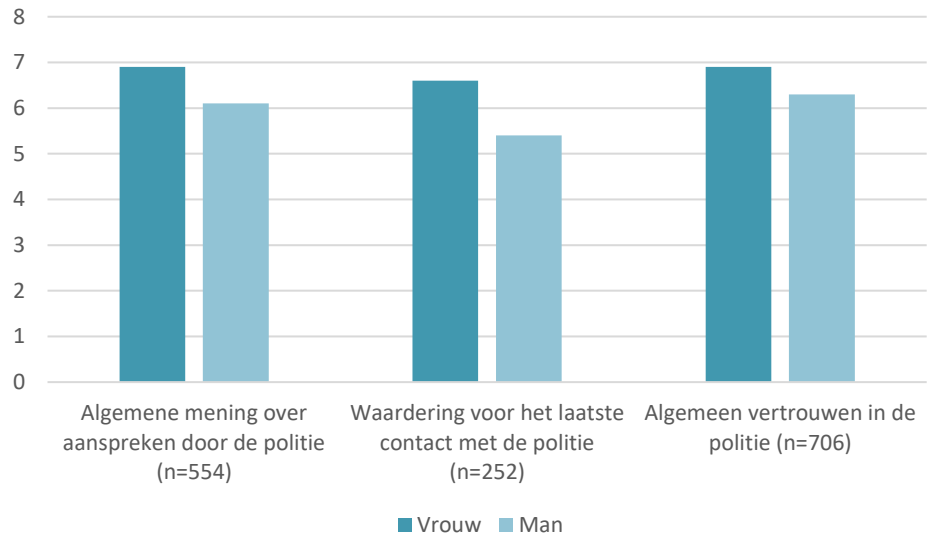

Uit figuur 5.2 blijkt dat vrouwen aanmerkelijk positiever zijn over de politie op alle drie de thema's. De waardering voor het laatste contact vertoont het grootste verschil. Hierop wordt verderop in deze paragraaf nog dieper ingegaan.

In tabel 5.2 worden de significante verschillen voor de subgroepen geslacht samengebundeld.

29. De verschillen op de drie thema's zijn allen significant op niveau p<.01.

Tabel 5.2 – ervaringen met en meningen over de Amsterdamse politie; significante verschillen op geslacht (in %)

	Vrouw	*Man*
Afgelopen 12 maanden contact gehad met Amsterdamse politie (n=736)		
Ja **	28%	40%
Nee **	72%	60%
Hoe kwam het laatste contact tot stand? (n=252)		
Ik ging zelf naar de politie toe **	58%	29%
De politie sprak mij aan **	42%	71%
Was afkomst, huidskleur of uiterlijk een reden om u de laatste keer aan te spreken? (n=136)		
Nee **	69%	45%
Ja **	31%	55%
Hoe luisterde de politie de laatste keer naar uw verhaal? (n=252)		
Goed **	62%	42%
Neutraal **	18%	32%
Slecht	20%	26%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=241)		
Eerlijk *	59%	42%
Neutraal	21%	28%
Oneerlijk	20%	30%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=244)		
Beleefd **	70%	42%
Neutraal **	14%	36%
Onbeleefd	16%	22%
In hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur of uiterlijk rol om u aan te spreken? (n=736)		
Bijna altijd *	11%	19%
Regelmatig	22%	22%
Soms	24%	20%
Zelden of nooit	29%	24%
Weet ik niet, geen antwoord	14%	15%
Ziet u sinds twee jaar een verandering in het politieoptreden richting burgers? (n=736)		
Nee **	40%	49%
Ja	11%	13%
Weet ik niet, geen antwoord **	49%	38%

** significant verschil op niveau p<0,05*
*** significant verschil op niveau p<0,01*

Het blijkt dat vrouwen aanzienlijk minder vaak contact gehad met de politie gedurende de laatste twaalf maanden. Als het contact met politie tot stand kwam, was dat in het geval van vrouwen beduidend vaker dan mannen omdat ze zelf contact zochten; omgekeerd geredeneerd spreekt de Amsterdamse politie dus vaker mannen dan vrouwen aan. Wanneer gekeken wordt naar deze contacten, dan zijn de vrouwen op

alle fronten positiever dan mannen; de politie luisterde beter naar vrouwen en behandelden hen eerlijker en beleefder. Bovendien zijn vrouwen minder vaak van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk een reden voor het aanspreken was. Het ligt in de lijn der verwachting dat vrouwen, zoals al uit figuur 5.2 bleek, gemiddeld een hoger rapportcijfer geven voor het laatste contact met de politie.

Ook als in het algemeen gevraagd wordt naar de rol van afkomst, huidskleur of uiterlijk bij het aangesproken worden door de politie, dan blijkt dat mannen vaker aangeven dat dit bijna altijd een rol speelt. Ten slotte is het ook een groter deel van de mannen in de onderzoekspopulatie dat aangeeft geen verandering te zien in het Amsterdamse politieoptreden richting burgers voor wat betreft etnisch profileren.

5.3 Verschillen op migratie-achtergrond

In deze paragraaf staan de verschillen naar migratie-achtergrond centraal. Zoals al eerder in hoofdstuk 3 is toegelicht is hiervoor een indeling van het Centraal Bureau voor de Statistiek gebruikt. Deze indeling is bedoeld om op grond van subcategorieën statistische analyses uit te voeren, niet om te labelen op grond van migratie-achtergrond. De hoofdmoot van de analyses in deze paragraaf vindt plaats op de driedeling burgers met een Nederlandse achtergrond, met een Westerse migratie-achtergrond en met een niet-Westerse migratie-achtergrond. Daarnaast is op verzoek van de begeleidingscommissie nog een verdiepende analyse uitgevoerd op de meest voorkomende subgroepen burgers met een niet-Westerse achtergrond.[30] Deze laatste analyses zijn tussen de hoofdbevindingen als intermezzo's verwerkt.

Ten eerste zijn de door burgers gegeven rapportcijfers eveneens uitgesplitst naar migratie-achtergrond. De cijfers staan in figuur 5.3 weergegeven.

30. Het gaat om de subgroepen burgers met een Surinaamse achtergrond (n=82), een Antilliaanse achtergrond (n=25) een Turkse achtergrond (n=25) en een Marokkaanse achtergrond (n=64). Deze subgroepen zijn in de analyses vergeleken met burgers met een Nederlandse achtergrond, burgers van overige niet-Westerse migratie-achtergrond en burgers met een Westerse migratie-achtergrond. Vanuit analysetechnische overwegingen is niet gekozen voor een verdere opdeling, aangezien de extra subgroepen dan te klein worden.

Figuur 5.3 – waardering van burgers op drie thema's naar migratie-achtergrond (in rapportcijfer tussen 1 en 10)[31]

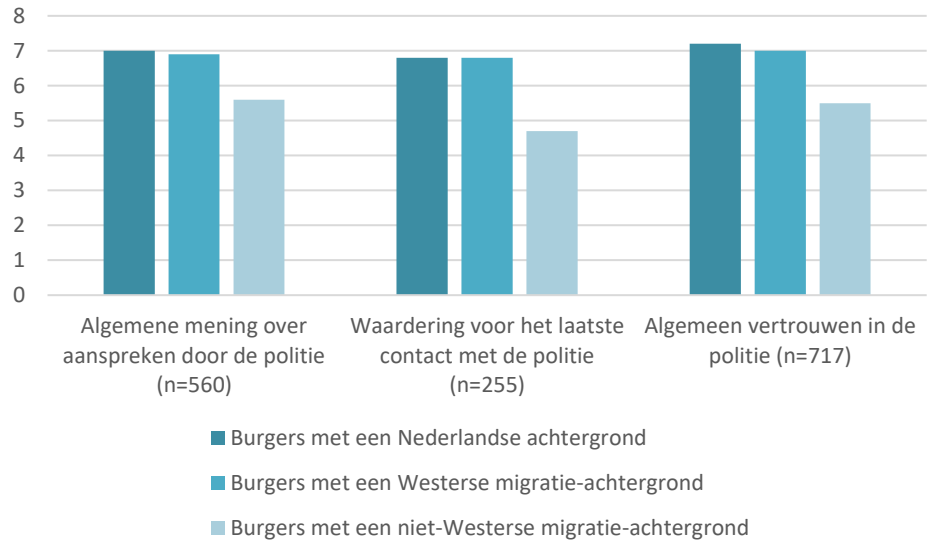

Uit figuur 5.3 valt direct de beduidend lagere waardering op de drie thema's onder burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond op. De gemiddelde waardering voor het laatste contact met de politie ligt voor deze subgroep zelfs onder de 5. De waardering van burgers met een Nederlandse en Westerse (migratie)achtergrond blijkt nagenoeg gelijk te liggen.

Nader inzoomen op burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond[32]

Het cijfer voor de wijze waarop burgers aangesproken worden door de Amsterdamse politie vertoont nog sterkere verschillen dan in figuur 5.3 als gekeken wordt naar bepaalde landen van herkomst. Onder de burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond geven vooral burgers met een Surinaamse en Turkse achtergrond (beide groepen geven gemiddeld een 5,1) een laag cijfer, gevolgd door burgers met een Antilliaanse (5,4) en een Marokkaanse achtergrond (6,0). De burgers met een andere niet-Westerse migratie-achtergrond geven gemiddeld een 6,2.[33]

De algemene waardering voor het laatste contact met de politie vertoont een net ander scorepatroon. Ook daar scoren burgers van Surinaamse (4,4), Turkse (3,9) en Antilliaanse (4,3) afkomst beduidend lager. De burgers met een andere niet-Westerse migratie-achtergrond geven nu echter ook een laag gemiddeld cijfer (4,4). De burgers van Marokkaanse afkomst geven onder de burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond het hoogste gemiddelde cijfer (5,7).

31. De verschillen op de drie thema's zijn allen significant op niveau p<.01.
32. Alle analyses in dit intermezzo zijn significant op niveau p<.01.
33. Zie bijlage 4 om welke landen van herkomst het naast de speciaal belichte landen gaat.

Voor het algemeen vertrouwen in de politie komt grofweg eenzelfde beeld naar voren als bij de algemene mening over het politieoptreden. Ook op deze vraag ligt de score van burgers met een Surinaamse (4,6), Antilliaanse (4,8) en Turkse achtergrond (5,5) lager dan voor burgers met een Marokkaanse achtergrond (6,0) en burgers met een andere niet-Westerse migratie-achtergrond (6,2).

In tabel 5.3 worden de significante verschillen voor de drie subgroepen weergegeven op de vragen over meningen over en ervaringen met de Amsterdamse politie gegeven.

Tabel 5.3 – ervaringen met en meningen over de Amsterdamse politie; significante verschillen op migratie-achtergrond (in %)

	Nederlandse achtergrond	*Westerse migratie-achtergrond*	*Niet-Westerse migratie-achtergrond*
Hoe vaak de afgelopen 12 maanden contact gehad met Amsterdamse politie (n=255)			
Een maal	64%	55%	49%
Twee maal	24%	31%	23%
Drie tot en met vijf maal	8%	14%	18%
Zes tot en met 10 maal **	1%	0%	10%
Meer dan tien maal	3%	0%	1%
Hoe kwam het laatste contact tot stand? (n=255)			
Ik ging zelf naar de politie toe **	53%	50%	25%
De politie sprak mij aan **	47%	50%	75%
Heeft de politie de laatste keer uitgelegd waarom ze met u wilde praten? (n=149)			
Ja *	93%	70%	71%
Nee *	8%	30%	26%
Weet ik niet/geen antwoord	0%	0%	3%
Was afkomst, huidskleur of uiterlijk een reden om u de laatste keer aan te spreken? (n=137)			
Nee **	70%	79%	33%
Ja **	30%	21%	67%
Reden voor de laatste keer aanspreken? (n=149)			
Politieonderzoek naar verdacht persoon *	12%	10%	28%
Een overtreding/fout van mijn kant **	44%	52%	15%
Hoe luisterde de politie de laatste keer naar uw verhaal? (n=244)			
Goed **	61%	62%	31%
Neutraal	28%	19%	24%
Slecht **	11%	19%	45%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=244)			
Eerlijk **	59%	42%	31%
Neutraal	21%	28%	24%
Oneerlijk **	20%	30%	45%

	Nederlandse achtergrond	*Westerse migratie-achtergrond*	*Niet-Westerse migratie-achtergrond*
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=247)			
Beleefd **	68%	63%	35%
Neutraal	24%	22%	33%
Onbeleefd **	8%	15%	33%
Vond u het terecht dat de politie u de laatste keer aansprak? (n=150)			
Ja **	66%	67%	32%
Nee **	19%	24%	49%
Weet ik niet, geen antwoord	15%	10%	20%
In hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur of uiterlijk rol om u aan te spreken? (n=746)			
Bijna altijd **	10%	10%	23%
Regelmatig	22%	25%	23%
Soms	21%	21%	24%
Zelden of nooit **	33%	29%	17%
Weet ik niet, geen antwoord	15%	16%	13%

** significant verschil op niveau p<0,05*
*** significant verschil op niveau p<0,01*

In het algemeen blijken er weinig verschillen op te treden tussen burgers met een Nederlandse achtergrond en burgers met een Westerse migratie-achtergrond. De aanmerkelijke verschillen komen juist voor tussen deze twee subgroepen enerzijds en de burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond anderzijds. Deze laatste groep is geeft een lagere waardering voor de algemene wijze van aangesproken worden door de politie en het vertrouwen in de politie. Ook blijken burgers met een niet-Westerse achtergrond beduidend vaker aan te geven dat ze in het afgelopen jaar zes tot 10 maal contact hebben gehad met de Amsterdamse politie.

Als het contact met politie tot stand kwam, dan wordt door deze groep ook vaker dan de burgers met een Nederlandse achtergrond en burgers met een Westerse migratie-achtergrond aangegeven dat zij door de politie werden aangesproken. Wanneer gekeken wordt naar deze contacten, dan blijkt dat nagenoeg altijd aan burgers met een Nederlandse achtergrond wordt uitgelegd waarom de politie met hen wilde praten; bij burgers met een (niet-)Westerse migratie-achtergrond komt dat minder voor.

De burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond zijn ook beduidend vaker dan de andere twee subgroepen van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk tijdens het laatste contact voor de politie een reden was om hen aan te spreken. Deze subgroep is die mening ook in het algemeen toegedaan: een substantieel hoger percentage geeft aan dat dit 'bijna altijd' een rol speelt, terwijl burgers met een Nederlandse achtergrond vaker aangeven dat dit 'zelden of nooit' een rol speelt.

De subgroep burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond is ook het meest kritisch over de wijze waarop zij door de politie werden behandeld (zowel op eerlijkheid en beleefdheid) en de mate waarin de politie naar hun verhaal luisterde. Het eindoordeel van de burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond is dan ook vaker dat zij het laatste contact met de politie vaker onterecht vonden. Bovendien ligt hun rapportcijfer voor het laatste contact een stuk lager dan het cijfer dat de andere twee subgroepen geven.

Een laatste resultaat dat uit de straatgesprekken naar voren komt is dat er, in tegenstelling tot geslacht, geen aanmerkelijke verschillen tussen afkomstgroepen voorkomen wat betreft een verandering in politieoptreden in het kader van het verminderen van etnisch profileren. Voor alle subgroepen geldt dat ongeveer 44 procent geen verschil ziet, 12 procent wel verschil ziet en 44 procent geen antwoord wil geven of het niet weet.

Nader inzoomen op burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond[34]

Nadere analyse wijst uit dat er niet veel verschillen voorkomen tussen Amsterdammers met een Turkse, Surinaamse, Marokkaanse en Antiliaanse achtergrond. Alleen op de vragen 'hoe kwam het laatste contact tot stand?' en 'in hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur, of uiterlijk in het algemeen bij de politie een rol om u aan te spreken?' komen significante verschillen tussen de subgroepen burgers voor.

Op de eerste vraag komen alleen significante verschillen voor tussen burgers met een andere niet-Westerse migratie-achtergrond enerzijds en burgers met een Nederlandse achtergrond en Westerse migratie-achtergrond anderzijds. Het blijkt dat de eerste groep aanzienlijk vaker door de politie wordt aangesproken dan de laatste twee subgroepen: 89 procent om 47 en 50 procent.

De resultaten op de tweede vraag wijzen op een verschil tussen burgers met een Surinaamse achtergrond en burgers met een Nederlandse achtergrond of Westerse migratie-achtergrond. De eerste groep geeft vaker aan dat afkomst, huidskleur of uiterlijk bijna altijd een rol bij de politie speelt: 31 procent om 10 en 10 procent.

5.4 Verschillen op contact met de politie

De door burgers gegeven rapportcijfers zijn ook uit te splitsen naar burgers die in de laatste twaalf maanden al dan niet contact hebben gehad met de politie. De cijfers staan in figuur 5.4 weergegeven.

34. Alle analyses in dit intermezzo zijn significant op niveau $p<.01$.

Figuur 5.4 – waardering van burgers op twee thema's naar contact met de politie in de laatste twaalf maanden (in rapportcijfer tussen 1 en 10)[35]

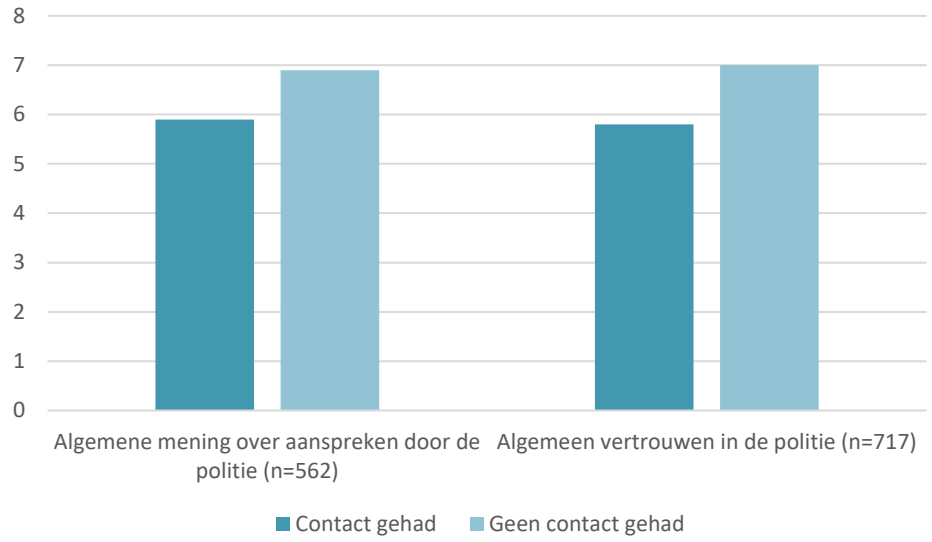

Uit figuur 5.4 blijkt dat burgers die in de laatste twaalf maanden contact met de politie hadden gemiddeld lagere waarderingen op beide thema's geven dan burgers die in die periode geen contact hadden.

In tabel 5.4 worden de significante verschillen voor de groep die wel en de groep die geen contact met de politie heeft gehad in de laatste twaalf maanden.[36]

Tabel 5.4 – meningen over de Amsterdamse politie; significante verschillen op al dan niet contact met de politie in de laatste twaalf maanden (in %)

	Wel contact	*Geen contact*
In hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur of uiterlijk rol om u aan te spreken? (n=747)		
Bijna altijd **	21%	12%
Regelmatig **	28%	20%
Soms	18%	24%
Zelden of nooit	23%	28%
Weet ik niet, geen antwoord **	11%	16%
Ziet u sinds twee jaar een verandering in het politieoptreden richting burgers? (n=747)		
Nee **	50%	42%
Ja	15%	11%
Weet ik niet, geen antwoord **	35%	47%

** significant verschil op niveau p<0,05*
*** significant verschil op niveau p<0,01*

35. De verschillen op de twee thema's zijn allen significant op niveau p<.01.
36. Een groot deel van de vragen valt in deze analyse weg, omdat deze alleen betrekking hebben op het laatste contact met de politie en het analyseren door middel van kruistabellen niet mogelijk is.

De burgers die de afgelopen twaalf maanden contact met de politie hebben gehad zijn vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk bij de politie in het algemeen een rol speelt om mensen aan te spreken. Deze burgers zijn eveneens vaker van mening dat zich in de laatste twee jaar geen verandering bij politie heeft voorgedaan wat betreft het politieoptreden inzake het tegengaan van etnisch profileren. Logischerwijs geven de burgers die geen contact met de politie hebben gehad meer aan dat ze dit niet weten.

5.5 Verschillen op stadsdeel

De door burgers gegeven rapportcijfers zijn ook uit te splitsen naar de stadsdelen waar de burgers woonachtig zijn. De cijfers staan in figuur 5.5 weergegeven.

Figuur 5.5 – waardering van burgers op drie thema's naar stadsdeel (in rapportcijfer tussen 1 en 10)[37]

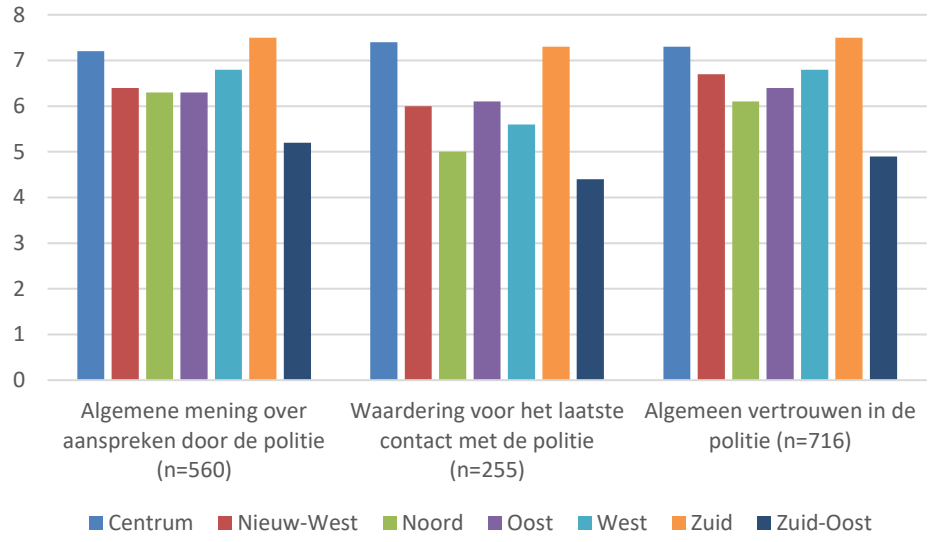

Grofweg vertonen alle drie de thema's ongeveer dezelfde trend wanneer de rapportcijfers tussen de stadsdelen worden vergeleken. De burgers die zowel in stadsdeel Centrum als Zuid wonen geven in de regel een hoge waardering op de drie thema's, terwijl de in Zuidoost woonachtige burgers in alle gevallen een onvoldoende geven.

De tabel die betrekking heeft op de significante verschillen voor de verschillende stadsdelen is vanwege de omvang opgenomen in bijlage 5. Uit de tabel wordt duidelijk dat burgers in bepaalde stadsdelen positiever zijn dan burgers elders in Amsterdam. Het gaat dan vooral om burgers in stadsdelen Centrum en Zuid. Daartegenover staan burgers uit enkele stadsdelen die minder positief zijn; het gaat dan vooral om burgers uit de stadsdelen Nieuw-West, Zuidoost en West. Een laatste bevinding is, dat juist in het laatstgenoemde stadsdeel wel aanmerkelijk meer burgers wonen die een vorm

37. De verschillen op de drie thema's zijn allen significant op niveau p<.01.

van verandering in het politieoptreden richting burgers (in het kader van het tegengaan van etnisch profileren) zien. Bovendien is dit het stadsdeel waar burgers het minst hebben aangegeven dat ze hierop geen antwoord weten.

Een nadere blik op de open antwoorden die burgers in stadsdeel West hebben gegeven nadat ze aangaven een verandering te zien leert dat 71 procent (22 burgers) binnen dit stadsdeel aangeeft dit via (sociale) media te hebben vernomen. Opmerkelijk is dat binnen de gehele onderzoekspopulatie 39 burgers deze reden aanhalen. Kennelijk is er dus binnen stadsdeel West de nodige (sociale) media-aandacht voor het thema geweest.

5.6 Inzoomen op bepaalde doelgroepen

Om te bepalen of de drie door burgers gegeven rapportcijfers (algemene mening over aangesproken worden door de politie, over het laatste politiecontact en over het vertrouwen in de Amsterdamse politie) voor bepaalde groepen burgers beduidend lager uitvallen, zijn zogenaamde multivariate analyses uitgevoerd. Binnen deze analyses wordt de samenhang tussen verschillende variabelen tegelijkertijd geanalyseerd, met de gedachte om bepaalde profielen van burgers te vinden die het minst positief zijn over het politieoptreden. In deze paragraaf worden alleen de significante effecten beschreven.

In een multivariate analyse wordt bepaald of en in hoeverre meerdere onafhankelijke variabelen de afhankelijke variabele verklaren.[38] De afhankelijke variabelen worden in dit onderzoek gevormd door de drie vragen waarop burgers een rapportcijfer konden geven: de algemene mening over het aangesproken worden door de politie, de waardering voor het laatste politiecontact en het vertrouwen in de politie in het algemeen. Per vraag is een apart multivariaat model opgesteld. Voor de keuze van de onafhankelijke variabelen bestaan geen absolute richtlijnen; er moet een keuze gemaakt worden welke variabelen opgenomen worden in een multivariaat model. In het algemeen vindt de keus voor onafhankelijke variabelen plaats op basis van twee criteria:

1. Welke variabelen zijn relevant voor het model?
2. Voor welke variabelen geven de data aan dat er een effect zou kunnen optreden?

Van beide criteria wordt voor het bepalen van de in de analyse op te nemen variabelen gebruikgemaakt. In het model nemen we de vijf variabelen op die steeds zijn teruggekeerd in de analyse: leeftijd, geslacht, migratie-achtergrond, al dan niet in contact geweest met de politie en het stadsdeel waar men woont.[39]

38. Het gaat in dit geval om zogenaamde regressieanalyses. Zie bijlage 6 voor de resultaten van deze analyses.
39. De variabele 'al dan niet in contact geweest met de politie' wordt voor de waardering voor het laatste politiecontact niet meegenomen omdat dit een schending van de voorwaarden oplevert.

Opmerkelijk is, dat op de drie waarderingsvariabelen nagenoeg hetzelfde beeld naar voren komt als het gaat om het profiel van burgers die een laag cijfer geven. Een kanttekening daarbij is dat er geen aanmerkelijke verschillen op leeftijd voorkomen. Ter illustratie schetsen we het profiel van de burgers die hogere en juist lagere waarderingscijfers geven.

Profiel 1: burgers die hogere waarderingscijfers geven
Vrouwen met een Nederlandse achtergrond dan wel een Westerse-migratie-achtergrond geven in het algemeen hogere waarderingscijfers dan mannen. Daarnaast worden door burgers in stadsdeel Zuid hogere cijfers gegeven. Deels lijkt dit ook te verklaren doordat de burgers uit dit stadsdeel in de laatste twaalf maanden geen contact hebben gehad met de politie.

Profiel 2: burgers die lagere waarderingscijfers geven
Mannen met een niet-Westerse migratie-achtergrond geven lagere cijfers dan mannen met een Nederlandse achtergrond en een Westerse migratie-achtergrond. Verder worden minder hoge cijfers gegeven door burgers die in stadsdeel Zuidoost wonen. Mogelijk ligt de reden hiervoor dat juist bewoners uit dit stadsdeel in de laatste twaalf maanden vaker contact hebben gehad met de politie dan bewoners uit andere stadsdelen. Wanneer ingezoomd wordt op subgroepen burgers met een niet-Westerse achtergrond dan geven burgers met een Antilliaanse, Surinaamse en Turkse achtergrond een lager cijfer, vooral in vergelijking met burgers met een Nederlandse en Westerse migratie-achtergrond.

Overige opmerkingen

Aan het eind van het straatgesprek hebben de burgers nog de gelegenheid gekregen om opmerkingen en/of suggesties te plaatsen. Dit is door 43 burgers gedaan. De meeste opmerkingen (n=13) hadden als strekking dat de politie burgers ongelijk behandelt (bijvoorbeeld: '*de politie doet aan selectieve benadering op basis van klasse')*, gevolgd door de wens van burgers voor meer blauw op straat (n=10). Daarnaast hebben negen burgers ook een toelichting gegeven op hun eigen negatieve ervaring(en) met de politie (bijvoorbeeld '*mijn zoon is halfbloed en wordt vaak door de politie aangesproken. Ik ben zelf wit en word nooit aangesproken')*. Ook hebben burgers aangegeven dat de politie goed werk verricht (n=4) of meer divers qua migratie-achtergrond moet worden (n=3). Verder waren mensen in het algemeen ontevreden over de opvolging na een aangifte (n=3) of de bereikbaarheid van de politie (n=1).[40]

40. Vier reacties zijn te scharen onder 'overige opmerkingen' en hadden bijvoorbeeld de strekking 'goede vragenlijst'.

6 Voornaamste bevindingen

In dit hoofdstuk wordt de belangrijkste bevindingen op een rij gezet. Deze hebben ten eerste betrekking op het onderzoeksproces en de inhoud van de vragenlijst. Ten tweede worden de belangrijkste resultaten uit de nulmeting gepresenteerd. Gezien de compacte bevindingen en de omvang van de rapportage is dit hoofdstuk eveneens te beschouwen als de samenvatting. Mede daarom start het hoofdstuk met een korte terugblik op de aanleiding van het onderzoek en de wijze waarop het onderzoek is uitgevoerd.

6.1 Aanleiding voor en nadere invulling van het onderzoek

De aanleiding voor het onderzoek ligt in de wens vanuit de lokale driehoek om het burgerperspectief toe te voegen aan de monitoring van het Amsterdamse politiebeleid tegen etnisch profileren. Door middel van het onderzoek is een eerste invulling hieraan gegeven. Het onderzoek is te beschouwen als een nulmeting, wat betekent dat er voor monitoring een of meerdere vervolgmetingen dienen te volgen. Het onderzoek is nadrukkelijk niet bedoeld als meting van de prevalentie van etnisch profileren door de politie, maar geeft in hoofdzaak input voor de aanpak hiertegen. Daarnaast voorziet een monitoring in een vergelijking tussen verschillende meetmomenten onder Amsterdamse burgers, niet in een vergelijking tussen burgers uit verschillende steden (benchmark).

In een inleidende theoretische bespiegeling is door ons aangegeven dat het belangrijk is om ervaringen van burgers met de politie op te tekenen. De wijze waarop de burger door de politie behandeld (procedural justice) wordt is namelijk een indicatie voor niet alleen de toekomstige mening over de politie, maar ook voor de mate waarin burgers de wet gehoorzamen en de bereidheid tot samenwerking met de politie. Juist daarom wordt het belang van het raadplegen van de burger over het politieoptreden groot geacht. Wat opvalt, is dat bij het raadplegen van burgers in onderzoeken steeds meer aandacht uitgaat naar het fysiek in gesprek gaan met burgers. De door ons uitgevoerde straatgesprekken zijn hier een goed voorbeeld van.

Om invulling te geven aan de straatgesprekken met burgers, is op 25 openbare locaties in Amsterdam aan in totaal 750 burgers naar hun mening over en hun ervaring met de Amsterdamse politie gevraagd. De vragen gingen over het Amsterdamse politieoptreden in het algemeen, over ervaringen met controles en/of staandehoudingen door de politie, over het vertrouwen in de politie en over zicht op de politieaanpak tegen etnisch profileren.

Om onder andere te voorkomen dat de enquêteurs die de straatgesprekken hebben uitgevoerd zelf konden bepalen welke burgers ze uitnodigden voor een gesprek,

is een enquêteprotocol opgesteld. Uit een representativiteitstoets blijkt dat de onderzoekspopulatie een goede afspiegeling vormt van de gehele Amsterdamse bevolking.

6.2 Reflectie op het onderzoeksproces en de vragenlijst

De in dit onderzoek uitgevoerde nulmeting heeft de nodige informatie opgeleverd die als input voor eventuele vervolgmetingen te gebruiken is. Voor een vergelijking met volgende metingen is het namelijk van belang dat een gelijksoortig onderzoek uitgevoerd wordt dat aan een aantal randvoorwaarden voldoet. Deze randvoorwaarden liggen zowel in de reikwijdte van het onderzoek als de opzet ervan.

De reikwijdte van het onderzoek
Het is belangrijk om ook in volgende metingen te blijven benadrukken dat het geen prevalentieonderzoek is. Deze metingen verschaffen met andere woorden geen inzicht in de aantallen keren dat Amsterdamse burgers (op jaarbasis) worden gecontroleerd en/of staande gehouden door de politie, al dan niet op grond van etnische profilering. Net zo min heeft het onderzoek betrekking op de rechtvaardigheid hiervan of op de effectiviteit van maatregelen hiertegen.

Dergelijke metingen zijn ook bedoeld om als een van de bronnen gebruikt te worden voor het monitoren van de politieaanpak tegen etnisch profileren. Bij voorkeur gebeurt dit door op de lange termijn, op grond van meerdere metingen, een trendanalyse uit te voeren. Een benchmark met andere steden of onder andere deelpopulaties heeft naar onze mening geen meerwaarde omdat het een evaluatie van de meerjarige aanpak van alleen de Amsterdamse politie betreft.

De opzet van het onderzoek
In het onderzoek is gewerkt met een enquêteprotocol en met 25 vooraf vastgestelde locaties. De enquêteurs zijn tijdens het afnemen van de straatgesprekken begeleid en hebben feedback gegeven op het proces en de vragenlijst. Dit alles had als hoofddoel om een zo representatief mogelijke afspiegeling van de Amsterdamse burger op eenzelfde wijze te bevragen, wat gelukt is.

Voor de vergelijkbaarheid van de resultaten wordt dan ook bij voorkeur in eventuele volgende metingen zo min mogelijk afgeweken van deze invulling. Toch is een aantal kleine wijzigingen naar onze mening verstandig, om het onderzoek te optimaliseren. Het gaat dan om de volgende wijzigingen:

- Vervangen van locatie IKEA (nummer 24);
- Aanbieden van een training aan enquêteurs (voor enquêteurs die dit nooit hebben gehad);
- Voor het afnemen van straatgesprekken het tijdblok rondom etenstijd vermijden;
- Onveilige avondlocaties vermijden.

De vragenlijst
Op grond van de terugkoppeling van de enquêteurs en de begeleidingscommissie heeft naar onze mening een aantal verduidelijkingen en wijzigingen in de vragenlijst de voorkeur. Het gaat dan om het volgende:

- Verduidelijking: 'in contact komen met de politie' nader toelichten. Het gaat hier niet alleen om controles en/of staandehoudingen door de politie, maar bijvoorbeeld ook om het gesprek aan de politiebalie;
- Verduidelijking: om aan te geven dat het om politieoptreden gaat en niet om optreden van (gemeentelijke) toezichthouders een foto van beiden in uniform toevoegen en de juiste functionaris aanwijzen;
- Wijziging: vraag 15 ('Ziet u sinds ongeveer twee jaar een verandering in het Amsterdamse politieoptreden richting burgers?') is te moeilijk, ook door de lange inhoud. Bovendien kunnen veel burgers dit niet weten. Daarom vraag 15 schrappen en na vraag 13 ('In hoeveel gevallen denkt u dat uw afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen bij de politie een rol speelt om contact met u te hebben?') de volgende extra vraag opnemen: 'Kunt u aangeven waaruit dit blijkt?'.

6.3 Terugblik op de belangrijkste resultaten

Algemene bevindingen
Op een schaal van 1 tot en met 10 geven alle burgers gemiddeld een 6,5 voor de wijze waarop de Amsterdamse politie hen in het algemeen aanspreekt. Het vertrouwen in de Amsterdamse politie ligt op hetzelfde niveau (6,5). Burgers die de laatste twaalf maanden contact hebben gehad met de politie geven gemiddeld een 6,0 voor het laatste contact dat ze hebben gehad.

Daarnaast blijkt 59 procent van de respondenten aan te geven dat afkomst, huidskleur of uiterlijk bij de politie soms tot bijna altijd een rol speelt om hen aan te spreken. De verandering die de politie sinds twee jaar in het optreden rondom etnisch profileren doorvoert, wordt door 12 procent van de burgers opgemerkt, tegenover 45 procent die dit niet ziet. Daarnaast geeft 43 procent aan niet te weten van een verandering dan wel op deze vraag geen mening te hebben.

Aan de burgers die in de laatste twaalf maanden minimaal een keer contact met de politie hebben gehad zijn vragen gesteld over de mate waarin de politie luisterde, eerlijk was en beleefd was (elementen van procedural justice). In het algemeen geeft ongeveer de helft van de burgers aan dat de politie goed luisterde, eerlijk was en beleefd was. Daarnaast geeft 23 procent van de burgers aan dat de politie slecht luisterde, oneerlijk was (26 procent) en onbeleefd was (19 procent). Voor deze vragen maakt het uit of de burger zelf naar de politie ging of door de politie werd aangesproken, want in het eerste geval was het oordeel op de drie vragen positiever dan in het tweede geval.

Overigens was bijna de helft van de burgers die tijdens het laatste contact door de politie werd aangesproken van mening dat dit terecht was. Verder geeft 48 procent van de burgers die de laatste keer door de politie werd aangesproken aan dat de reden hiervoor lag in hun afkomst, huidskleur of uiterlijk.

Bevindingen per subgroep

In aanvullende analyses is gekeken of er verschillen optreden tussen bepaalde subgroepen. Het gaat dan om subgroepen binnen leeftijd (zes leeftijdscategorieën), geslacht (man en vrouw), migratie-achtergrond (Nederlandse achtergrond, Westerse migratie-achtergrond en niet-Westers migratie-achtergrond), contact met de politie in de laatste twaalf maanden (wel en niet) en stadsdeel waar men woont (zeven stadsdelen). Samengevat komen uit deze analyses de volgende verschillen naar voren:

Ervaringen en meningen naar leeftijd: het blijkt dat jongeren lagere waarderingscijfers voor politieoptreden geven dan ouderen. Juist jongeren onder 18 jaar geven aan dat ze het afgelopen jaar verhoudingsgewijs vaak contact gehad hebben met de politie. Ook melden jongeren vaker dat ze worden aangesproken door de politie (in plaats van daar zelf naartoe te gaan). Jongeren geven ook vaker aan dat de politie slecht naar hen luistert en oneerlijk is. Juist 50-plussers zien sinds twee jaar een verandering in politieoptreden voor wat betreft het voorkomen van etnisch profileren.

Ervaringen en meningen naar geslacht: mannen geven lagere waarderingscijfers voor het politieoptreden dan vrouwen. Misschien is dit niet verwonderlijk, omdat vrouwen het afgelopen jaar ook minder contact met de politie hebben gehad en mannen aangeven vaker aangesproken te worden door de politie. Vrouwen zijn ook vaker van mening dat de politie beter luistert en eerlijk en beleefd is. Mannen zijn daarnaast vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk een rol speelde bij zowel het laatste contact met de politie als in het algemeen. Ten slotte zien juist mannen vaker geen verandering in politieoptreden in de laatste twee jaar.

Ervaringen en meningen naar migratie-achtergrond: vergeleken met burgers met een Nederlandse achtergrond en met een Westerse migratie-achtergrond hebben burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond op diverse punten andere meningen en ervaringen. Zo geven de burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond de laagste waarderingscijfers voor het politieoptreden. Verder geven ze aan vaker door de politie te worden aangesproken/gecontroleerd, krijgen ze vaker minder uitleg en is het contact/de controle volgens hen vaker onterecht. Ook vindt men dat de politie vaker slecht luistert, oneerlijk en onbeleefd is. Deze groep komt naar eigen zeggen ook vaker in beeld als verdachte. Daarnaast zijn zij vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk een rol speelde bij de politie, zowel in het laatste contact als in het algemeen.

Binnen de groep burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond zijn het vooral burgers met een Antilliaanse, Surinaamse en Turkse achtergrond die de laagste waarderingscijfers voor het politieoptreden geven.

Ervaringen en meningen naar contact met de politie: juist burgers die het afgelopen jaar contact met de politie hadden geven lagere waarderingscijfers voor het politieoptreden. Deze subgroep is ook vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen een rol speel bij de politie. Ook zien juist zij vaker geen verandering in het politieoptreden in de laatste twee jaar.

Ervaringen en meningen naar stadsdeel: in stadsdelen Centrum en Zuid geven burgers de hoogste waarderingscijfers voor het politieoptreden en zijn ze vaker positief over het laatste politiecontact. Voor burgers uit stadsdeel Zuidoost is dit juist andersom. Burgers in stadsdeel Centrum zijn ook vaker van mening dat afkomst, huidskleur of uiterlijk in het algemeen geen rol speelt bij het politieoptreden, terwijl burgers in stadsdelen Zuidoost en West deze mening wel vaker hebben. Voor burgers in Centrum, Noord en Zuidoost is een verandering in het politieoptreden sinds twee jaar het minst zichtbaar, juist in stadsdeel West het meest.

Gecombineerde bevindingen

Op grond van zogenaamde multivariate analyses is gekeken of algemene meningen over politieoptreden (uitgedrukt in de rapportcijfers) terug te voeren zijn op bepaalde combinaties van achtergrondkenmerken van Amsterdamse burgers.

In het algemeen geven vrouwen met een Nederlandse achtergrond dan wel een Westerse-migratie-achtergrond de hoogste waarderingen voor het politieoptreden. Daarnaast worden door burgers in stadsdeel Zuid hogere cijfers gegeven. Een deel van deze hoge waarderingen is mogelijk te verklaren doordat dit juist subgroepen zijn die de laatste twaalf maanden minder contact hebben gehad met de politie.

Juist het tegenovergestelde is aan de orde bij mannen met een niet-Westerse migratie-achtergrond; zij geven lagere waarderingen voor het politieoptreden. Deze waarderingen worden nog lager als het burgers uit stadsdeel Zuidoost betreft. Mogelijk is de reden hiervoor dat juist bewoners uit dit stadsdeel in de laatste twaalf maanden aanzienlijk vaker contact hebben gehad met de politie, maar ook een minder positieve mening hebben over de laatste behandeling door de politie.

Geraadpleegde literatuur

Adviescommissie 'Etnisch profileren' Amsterdam (27 februari 2019) - *Eindadvies aanpak etnisch profileren.* Amsterdam: Adviescommissie 'Etnisch profileren'.

Andriessen, I., Fernee, H. en Wittebrood, K. (2014). Ervaren discriminatie in Nederland. Den Haag: SCP.

Den Ridder, J., Miltenburg, E., Huijnk, W. en Van Rijnberk, S. (2019). *Burgerperspectieven 2019/4*. Den Haag: SCP.

Kuppens, J., Lenders, A., Scholten, S., Hardeman, M. en Ferwerda, H. (2017). *Beelden van de samenleving over de bejegening van burgers door de politie in relatie tot discriminatie.* Arnhem: Bureau Beke.

Kuppens, J. en Ferwerda, H. (2019). *De politieaanpak van etnisch profileren in Amsterdam. Een onderzoek naar effecten, criteria en meetbare indicatoren*. Arnhem: Bureau Beke.

Merton, R.K. (1995). 'The Thomas Theorem and the Matthew Effect'. In: *Social Forces 74(2): 379-422*, December 1995.

Trinkner, R., Jackson, J. en Tyler, T.R. (2018). *Bounded authority: expanding 'appropriate' police behavior beyond procedural justice*. London: The London School of Economics and Political Science.

Tyler, T.R., (2006). *Why people obey the law*. Princeton: Princeton University Press.

U.S. Department of Justice (2016). *Procedural Justice.* Washington: Community Oriented Policing Services, U.S. Department of Justice.

Wester, A. en Schalkwijk, J. (2019). Spreekt de politie je aan? Een praktijkgericht onderzoek naar de relatie tussen jongeren en de politie in Amsterdam Nieuw-West. In: *Cahiers Politiestudies*, jaargang 2019-4, nr. 53, p. 135-144.

Bijlage 1: vastgestelde enquêtelocaties

Op onderstaande locaties zijn ieder 30 enquêtes afgenomen, 15 tussen 15.30-17-30 en 15 tussen 17.30 en 19.30 uur.

Locaties
Centrum 1. Elandsgracht (tussen Prinsengracht en Marnixstraat) bv. bij de winkels of in het midden bij de bankjes 2. Metrostation Vijzelgracht/Weteringschans (bij de in-uitgangen) 3. Wittenburg (AH Kleine Wittenburgerstraat) 4. Stadsloket in het Stadhuis (bij de ingang)
West 5. Westerpark: Westergasfabriek (eventueel bij slecht weer AH Spaarndammerstraat) Westergasfabriek kent drie ingangen om er te komen. 6. Ten Katemarkt: kruising Kinkerstraat Ten Katemarkt (ook op de markt) 7. Jan Evertsenstraat (vanaf Admiralengracht) richting Mercatorplein/Mercatorplein
Oost 8a. Dappermarkt: hoek Eerste van Swindenstraat, (15 enquêtes in totaal) 8b. Javastraat (15 enquêtes in totaal) 9. Amstelstation: stationshal / Julianaplein en Amstelplein 10. Christiaan Huygensplein (bij de AH en aan de kant van de Middenweg)
Zuid 11. Gelderlandplein (kies meerdere plekken aan de rand van het winkelcentrum, maar ook in het winkelcentrum) 12. Van Woustraat: hoek Tolstraat en hoek Ceintuurbaan 13. Hoofddorpplein (meerdere plekken langs de winkels) 14. Beethovenstraat: hoek Gerrit van der Veenstraat en beide kanten Beethovenstraat
Noord 15. Buikslotermeerplein/Winkelcentrum Boven IJ (bij de AH en midden in het winkelcentrum) 16. Pekmarkt (over de gehele markt, op woensdag, vrijdag en zaterdag) 17. Molenwijk winkelcentrum (buiten bij de vishandel maar ook binnen in het winkelcentrum)
Nieuw-West 18. Osdorpplein en Tussen Meer (vanaf Osdorpplein tot aan Hoekenes) 19. Plein ’40-’45 (markt, zaterdag het grootst) 20. Belgiëplein 21. August Allebeplein
Zuidoost 22. Winkelcentrum Amsterdamse Poort (Anton de Komplein, Hoekenrodeplein en middenin het winkelcentrum bij de winkels) 23 Winkelcentrum Reigersbos 24. Ikea (in- en uitgangen, parkeerplaats) 25. Metrostation Venserpolder (in- en uitgang Dalsteindreef)

De locaties op kaart:

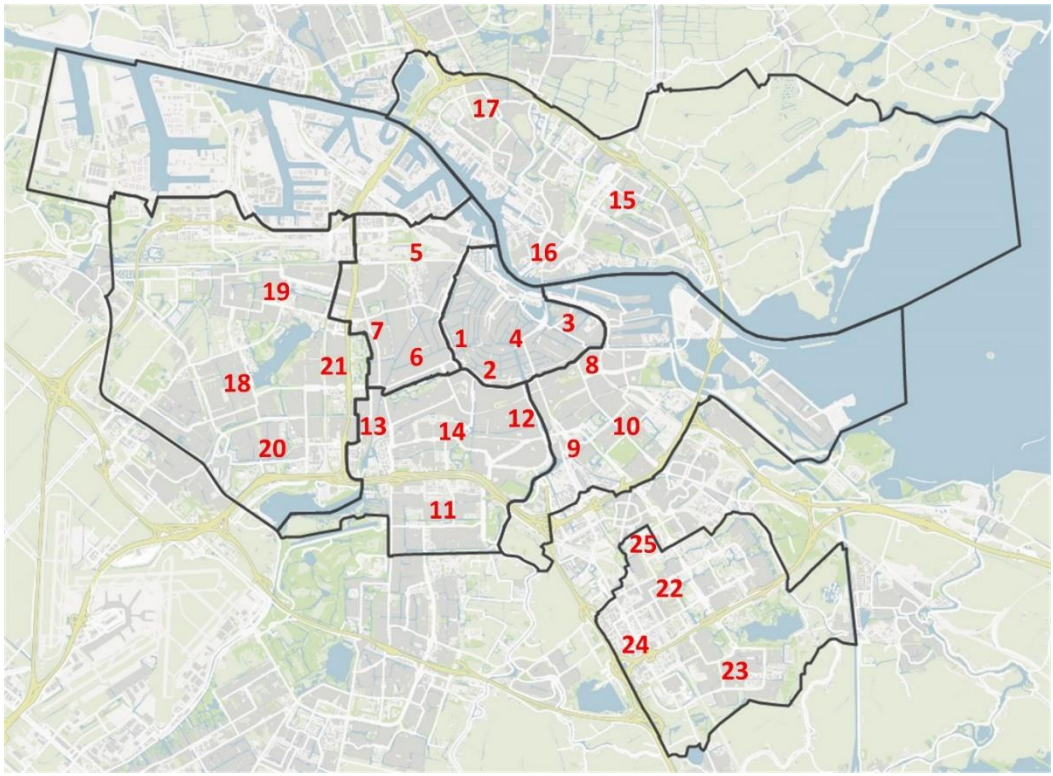

Bijlage 2: vragenlijst straatgesprekken

Locatiecode ☐

1. Hoe vindt u dat u in het algemeen door de Amsterdamse politie wordt aangesproken?
   Geef een rapportcijfer tussen 1 (zeer slecht) en 10 (zeer goed)

   1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ Weet niet/geen antwoord ☐

2. Heeft u de afgelopen 12 maanden contact gehad met de Amsterdamse politie?
   ☐ Ja ☐ Nee **(instructie enquêteur: ga bij 'nee' naar vraag 13)**

3. Hoe vaak heeft u de afgelopen 12 maanden contact gehad met de Amsterdamse politie? ☐ maal
   (instructie enquêteur: aangeven dat de vragen 4 t/m 12 over het laatste politiecontact gaan)

4. Hoe kwam het laatste contact met de politie tot stand?
   ☐ Ik ging zelf naar de politie toe **(instructie enquêteur: ga verder naar vraag 9)**
   ☐ De politie sprak mij aan **(instructie enquêteur: ga verder naar vraag 5)**

5. Werd alleen u door de politie aangesproken?
   ☐ Nee, ik zag dat meerdere mensen door de politie werden aangesproken
   ☐ Ja, alleen ik werd door de politie aangesproken

6. Heeft de politie de laatste keer uitgelegd waarom zij met u wilde praten?
   ☐ Ja ☐ Nee ☐ Weet niet/geen antwoord

7. Wat was de reden dat de politie u de laatste keer aansprak? **(instructie enquêteur: meer antwoorden mogelijk)**
   ☐ Een algemene controle op straat/in het verkeer
   ☐ Een politieonderzoek naar een verdacht persoon
   ☐ Een overtreding/fout van mijn kant
   ☐ Weet ik niet
   ☐ Anders, namelijk: _____

8. Vond u het terecht dat de politie u de laatste keer aansprak?
   ☐ Ja, namelijk: ☐ Nee, want: ☐ Weet niet/geen antwoord
   Toelichting antwoord _____

9. Hoe luisterde de politie naar uw verhaal? De politie luisterde:
   ☐ Goed ☐ Neutraal ☐ Slecht

10. Hoe werd u de laatste keer behandeld door de politie?
    (instructie: leg het thema 'eerlijkheid' uit als 'rechtvaardige afhandeling door de politie')
    ☐ Eerlijk ☐ Neutraal ☐ Oneerlijk
    ☐ Beleefd ☐ Neutraal ☐ Onbeleefd

11. Welke waardering zou u in het algemeen aan het laatste contact met de politie geven? Geef een rapportcijfer tussen 1 (zeer slecht) en 10 (zeer goed)

    1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ Weet niet/geen antwoord ☐

Instructie voor de enquêteur: vraag 12 is alleen bestemd voor de respondenten die door de politie zijn benaderd, dus niet zelf contact met de politie hebben gezocht (vraag 4, antwoord: 'De politie sprak mij aan').

12. Denkt u dat uw afkomst, huidskleur of uiterlijk voor de Amsterdamse politie redenen waren om u de laatste keer aan te spreken?

☐ Nee

☐ Ja, namelijk: ◯ Afkomst ◯ Huidskleur ◯ Uiterlijk **(meerdere antwoorden mogelijk)**

13. In hoeveel gevallen denkt u dat uw afkomst, huidskleur of uiterlijk **in het algemeen** bij de politie een rol speelt om contact met u te zoeken?

☐ (Bijna) altijd ☐ Regelmatig ☐ Soms ☐ Zelden of nooit ☐ Weet niet/geen antwoord

14. Kunt u in een cijfer aangeven in hoeverre u de Amsterdamse politie **in het algemeen** vertrouwt? Kies hiervoor tussen 1 (zeer weinig vertrouwen) en 10 (zeer veel vertrouwen)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Weet niet/geen antwoord
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

15. De Amsterdamse politie werkt sinds ongeveer twee jaar met een aanpak tegen etnisch profileren **(instructie enquêteur: dit moet uitgelegd worden met 'etnisch profileren is dat de politie op grond van afkomst, huidskleur of uiterlijk iemand aanspreekt').**
Ziet u sinds ongeveer twee jaar een verandering in het Amsterdamse politieoptreden richting burgers?

☐ Nee, want: ☐ Ja, namelijk: ☐ Weet niet/geen antwoord

Toelichting antwoord _____

_____

16. Wat is uw leeftijd? ☐ jaar

17. Bent u in Nederland geboren?

☐ Ja ☐ Nee, in _____

18. Waar zijn uw ouders geboren?

Moeder in _____, vader in _____

19. Waar zijn uw grootouders geboren?

Moederskant: grootmoeder in _____, grootvader in _____

Vaderskant: grootmoeder in _____, grootvader in _____

20. Geslacht **(instructie enquêteur: constateer zelf het geslacht en kruis het juiste vakje aan. Bij twijfel vragen).**

☐ Vrouw ☐ Man ☐ Anders, namelijk _____

21. In welk stadsdeel van Amsterdam woont u?

☐ Centrum ☐ Nieuw-West ☐ Noord ☐ Oost

☐ West ☐ Westpoort ☐ Zuid ☐ Zuidoost

Ruimte voor opmerkingen en/of suggesties van geïnterviewden.

Bijlage 3: protocol enquêteurs

Onderwerp

In opdracht van gemeente Amsterdam, politie en Openbaar Ministerie wordt aan Amsterdamse burgers naar hun mening over de Amsterdamse politie gevraagd, bijvoorbeeld hoe ze omgaan met burgers, maar ook of ze vinden dat de politie etnisch profileert. Het onderzoek volgt op een onderzoek naar de politieaanpak van etnisch profileren. Daaruit kwam naar voren dat het belangrijk is om de mening van burgers hierover te vragen. Voor het onderzoek worden face-to-face enquêtes op straat gehouden met burgers.

Doel

Het doel van het onderzoek is om inzichtelijk te krijgen wat het burgerperspectief op de Amsterdamse politie is. Mogelijk worden de enquêtes met burgers vaker herhaald.

Doelgroep

Burgers die in Amsterdam wonen en minimaal 15 jaar zijn. Het is belangrijk dat ze de vragenlijst begrijpen. We kunnen vragen in het Nederlands of het Engels voorleggen.

Gebied

Zie bijlage 1 voor de locaties. Per locatie moeten 30 enquêtes worden afgenomen, 15 tussen 15.30-17.30 uur en 15 tussen 17.30 en 19.30 uur.

De vragenlijst

Er wordt onder andere gevraagd naar de eigen ervaring met de politie, naar een mening over de politie, waarom er contact was met de politie en achtergronden van de burger zelf (leeftijd, geslacht en geboorteland).

Werkwijze van de enquêteurs

De volgende regels zijn belangrijk voor het onderzoek:

- Vraag vriendelijk of burgers mee willen doen '*aan een onderzoek naar het optreden van de Amsterdamse politie, in opdracht van de gemeente Amsterdam*'. Dan maak je meteen duidelijk waar het om gaat. Geef desnoods aan dat je niks wilt verkopen… En geef eventueel nog aan dat de vragenlijst 5 à 10 minuten duurt.
- Vraag allereerst of mensen in Amsterdam wonen en 15 jaar of ouder zijn. Alleen zij mogen meedoen aan het onderzoek!

- Er kan telkens maar één antwoord worden gegeven tenzij er expliciet bij staat dat er meerdere antwoorden mogelijk zijn. Dat is alleen bij de vragen 7 en 12
- Schrijf antwoorden op open vragen zo bondig mogelijk en duidelijk op.
- Achter de vragen staat soms een toelichting voor de respondent op onbekende termen. Als een burger ondanks de toelichting echt geen antwoord kan geven terwijl hier geen vakje voor bestaat, zet dan 'geen antwoord' achter de vraag.
- Na het invullen van de laatste vraag (eventuele opmerkingen van de burger) bedank je hem/haar hartelijk en neem je afscheid. Daarna moet je twee burgers laten passeren en de derde weer aanspreken om mee te doen aan het onderzoek. Dit geldt ook als mensen geweigerd hebben om een enquête in te vullen. Dit willen we op die manier om respondenten zo objectief mogelijk te kiezen.
- Noteer op iedere vragenlijst de locatie in de rechterbovenhoek. Zie de bijlage voor de locaties.
- Hou je gewerkte uren bij.
- Bij vragen: neem contact op met Jos Kuppens (06-00000000). Ook als je problemen mocht ondervinden. Laat Jos via de mail (j.kuppens@beke.nl) of app even weten op welke momenten je waar naartoe gaat om te enquêteren, dan komt hij misschien nog even langs.
- Probeer je binnen de locatie te verplaatsen (als de locatie het toelaat), dus dat je niet vier uur lang op hetzelfde stukje staat.
- Ga in principe op de openbare weg staan, niet bv. in een winkel.

Inleveren enquêtes

Ingevulde enquêtes niet per post versturen, vanwege het risico van kwijtraken. Lever de ingevulde enquêtes uiterlijk 27 november in bij OIS, afdeling DCU (Weesperstraat 113). Jos Kuppens van Bureau Beke zal de enquêtes komen ophalen.

Bijlage 4: indeling '(niet-)Westers'

Westerse migratie-achtergrond	**Niet-Westerse migratie-achtergrond**
Australië	Afghanistan
België	Algerije
Bosnië	Aruba
Bulgarije	Brazilië
Canada	Chili
Cyprus	China
Duitsland	Colombia
Frankrijk	Curaçao
Griekenland	Dominicaanse Republiek
Ierland	Egypte
Indonesië	Eritrea
Italië	Ethiopië
Kroatie	Filippijnen
Nieuw-Zeeland	Ghana
Noorwegen	India
Oekraïne	Iran
Polen	Marokko
Portugal	Mexico
Rusland	Nigeria
Spanje	Pakistan
Verenigd Koninkrijk	Peru
Verenigde Staten	Saudi-Arabië
Voormalig Joegoslavië	Sri Lanka
Zwitserland	Suriname
	Syrië
	Togo
	Tunesië
	Turkije
	Zuid-Afrika

Bij de bepaling of iemand een westerse, dan wel niet-westerse migratie-achtergrond heeft, is rekening gehouden met:

- het geboorteland (eerste generatie)
- het geboorteland van de ouders (tweede generatie)
- het geboorteland van de grootouders (derde generatie)

In eerste instantie is gelet op het geboorteland van de respondent. Is het geboorteland Nederland, dan kijken we naar het geboorteland van de ouders. De moeder is hierbij leidend. Concreet betekent dit dat pas naar de migratie-achtergrond van de vader is gekeken als de moeder van Nederlandse (of onbekende) komaf is. Als beide ouders ook in Nederland geboren zijn, is het geboorteland van (een van de) grootouders in beschouwing genomen. Hierbij is de moederskant leidend. Er is dus pas naar de vaderskant gekeken als beide grootouders van moederskant in Nederland zijn geboren.

Een voorbeeld:
Een respondent en de ouders van de respondent zijn in Nederland geboren. De grootouders van de respondent zijn van vaderskant van niet-westerse afkomst. Van moederskant is grootmoeder van westerse afkomst en grootvader van niet-westerse afkomst. Omdat de moederskant leidend is, is in dit geval de respondent als westers (derde generatie) aangeduid.

De onderzoekspopulatie kent de volgende verdeling in afkomst:

Migratie-achtergrond	**N**	**%**
Nederlandse achtergrond	349	47%
Westerse achtergrond (1e generatie)	67	9%
Niet-Westerse achtergrond (1e generatie)	116	15%
Westerse achtergrond (2e generatie)	38	5%
Niet-Westerse achtergrond (2e generatie)	147	20%
Westerse achtergrond (3e generatie)	17	2%
Niet-Westerse achtergrond (3e generatie)	13	2%
Totaal	**747**	**100%**

Bijlage 5: tabel behorend bij paragraaf 5.5

Tabel – significante verschillen op stadsdeel waar burgers wonen (in %)

Gezien het ruime aantal categorieën stadsdelen is op celniveau gearceerd tussen welke cellen significante verschillen optreden. De verschillen treden op rijniveau, niet op kolomniveau op. Daar waar cellen groen zijn gearceerd, is naar de mening van burgers sprake van een voor de politie dan wel de aanpak van etnisch profileren gunstige uitkomst. Daar waar cellen rood zijn gekleurd, is naar de mening van burgers sprake van een voor de politie dan wel de aanpak van etnisch profileren ongunstige uitkomst. Naarmate er meer rode cellen staan vermeld, betekent dit voor het stadsdeel een minder positief beeld over politieoptreden (onder andere wat betreft etnisch profileren). Voor de groene cellen geldt juist omgekeerde (een meer positief beeld). Aan de grijze cellen, ten slotte, kan geen waardering gegeven worden.

	Centrum	*Nieuw-West*	*Noord*	*Oost*	*West*	*Zuid*	*Zuid-Oost*
Hoe kwam het laatste contact tot stand? (n=255)							
Ik ging zelf naar de politie toe **	61%	53%	24%	32%	51%	44%	21%
De politie sprak mij aan **	39%	47%	76%	68%	49%	56%	80%
Hoe luisterde de politie de laatste keer naar uw verhaal? (n=255)							
Goed **	71%	56%	41%	54%	39%	67%	30%
Neutraal	14%	20%	38%	21%	26%	26%	37%
Slecht **	14%	24%	21%	25%	36%	7%	33%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=244)							
Eerlijk **	79%	57%	31%	61%	32%	64%	24%
Neutraal **	14%	12%	48%	18%	27%	24%	32%
Oneerlijk **	7%	31%	21%	21%	41%	12%	44%
Hoe werd u de laatste keer door de politie behandeld? (n=247)							
Beleefd **	89%	63%	21%	64%	40%	76%	26%
Neutraal **	7%	21%	46%	14%	29%	19%	49%
Onbeleefd **	4%	16%	32%	21%	31%	5%	26%
	Centrum	*Nieuw-West*	*Noord*	*Oost*	*West*	*Zuid*	*Zuid-Oost*

Was afkomst, huidskleur of uiterlijk een reden om u de laatste keer aan te spreken? (n=137)							
Nee **	90%	55%	42%	79%	19%	71%	31%
Ja **	10%	45%	58%	21%	81%	29%	69%
	Centrum	*Nieuw-West*	*Noord*	*Oost*	*West*	*Zuid*	*Zuidoost*
In hoeveel gevallen speelt afkomst, huidskleur of uiterlijk rol om u aan te spreken? (n=746)							
Bijna altijd **	10%	11%	9%	17%	24%	1%	30%
Regelmatig **	36%	31%	15%	20%	21%	19%	16%
Soms	14%	19%	30%	23%	24%	22%	20%
Zelden of nooit **	26%	20%	33%	27%	15%	46%	23%
Weet ik niet, geen antwoord	14%	20%	14%	13%	15%	12%	11%
Ziet u sinds twee jaar een verandering in het politieoptreden richting burgers? (n=746)							
Nee **	24%	58%	20%	34%	58%	64%	39%
Ja **	8%	15%	6%	10%	24%	11%	5%
Weet ik niet, geen antwoord **	68%	27%	73%	56%	17%	25%	56%

** significant verschil op niveau p<0,05*
*** significant verschil op niveau p<0,01*

Bijlage 6: regressieanalyses

In tabellen 1 tot en met 3 betreft het de driedeling in migratie-achtergrond, in tabellen 4 tot en met 6 de zevendeling (lees: de extra opdeling in burgers met een niet-Westerse migratie-achtergrond). In tabel 4 tot en met 6 is de burger met de Surinaamse achtergrond de referentie. Een dergelijke analyse is ook nog voor burgers met een Antilliaanse en Turkse achtergrond uitgevoerd, maar vanwege ruimtebesparing niet opgenomen in deze bijlage.

Tabel 1 - regressie analyse beoordeling algemene mening over aangesproken worden door de Amsterdamse politie (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	6,220	0,318
Leeftijd	0,009	0,005
Geslacht*		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,437	0,169
Migratie-achtergrond		
Nederlands (referentie)		
Westers	0,058	0,250
Niet-Westers*	-0,904	0,201
Stadsdeel		
Centrum*	1,177	0,340
Nieuw-West*	1,142	0,298
Noord*	0,624	0,290
Oost*	0,692	0,315
West*	1,123	0,288
Zuid*	1,606	0,319
Zuidoost (referentie)		
Politiecontact		
Nee (referentie)		
Ja*	-0,891	0,170
R-kwadraat	0,212	

* $p < .05$

Tabel 2 - regressie analyse beoordeling laatste politiecontact (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	5,769	0,587
Leeftijd	0,005	0,010
Geslacht*		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,660	0,322
Migratie-achtergrond		
Nederlands (referentie)		
Westers	0,243	0,450
Niet-Westers*	-1,509	0,389
Stadsdeel		
Centrum*	1,568	0,638
Nieuw-West*	1,423	0,514
Noord	0,285	0,577
Oost	1,094	0,594
West	0,516	0,546
Zuid*	1,636	0,571
Zuidoost (referentie)		
R-kwadraat	0,233	

* $p < .05$

Tabel 3 - regressie analyse beoordeling vertrouwen Amsterdamse politie in het algemeen (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	6,296	0,299
Leeftijd	0,002	0,005
Geslacht		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,173	0,151
Migratie-achtergrond		
Nederlands (referentie)		
Westers	-0,17	0,216
Niet-Westers*	-1,356	0,181
Stadsdeel		
Centrum*	1,434	0,304
Nieuw-West*	1,653	0,269
Noord*	0,796	0,289
Oost*	1,034	0,297
West*	1,294	0,268
Zuid*	1,752	0,284
Zuidoost (referentie)		
Politiecontact		
Nee (referentie)		
Ja*	-1,073	0,156
R-kwadraat	0,254	

* $p < .05$

Tabel 4 - regressie analyse beoordeling algemene mening over aangesproken worden door de Amsterdamse politie (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	6,481	0,424
Leeftijd	0,010	0,005
Geslacht*		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,491	0,169
Migratie-achtergrond		
Surinaams (referentie)		
Nederlands*	1.325	0,282
Westers*	1,396	0,333
Niet-Westers overig*	0,941	0,338
Antilliaans	0,225	0,464
Turks	-0,285	0,534
Marokkaans	0.628	0,387
Stadsdeel		
Centrum	-0,483	0,336
Nieuw-West	-0,486	0,333
Noord*	-0,947	0,312
Oost*	-0,928	0,331
West	-0,479	0,303
Zuid (referentie)		
Zuidoost*	-1,494	0,324
Politiecontact		
Nee (referentie)		
Ja*	-0,876	0,168
R-kwadraat	0,227	

* $p < .05$

Tabel 5 - regressie analyse beoordeling laatste politiecontact (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	5,792	0,778
Leeftijd	0,007	0,010
Geslacht*		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,718	0,324
Migratie-achtergrond		
Surinaams (referentie)		
Nederlands*	1.586	0,534
Westers*	1,850	0,609
Niet-Westers overig	-0,241	0,639
Antilliaans	-0,068	0,904
Turks	-0,904	0,928
Marokkaans	0.952	0,666
Stadsdeel		
Centrum	-0,077	0,585
Nieuw-West	-0,291	0,555
Noord*	-1,240	0,601
Oost	-0,603	0,600
West*	-1,160	0,543
Zuid (referentie)		
Zuidoost*	-1,548	0,588
R-kwadraat	0,206	

* $p < .05$

Tabel 6 - regressie analyse beoordeling vertrouwen Amsterdamse politie in het algemeen (rapportcijfer tussen 1 en 10)

	B-coëfficiënt	Standaardfout
Constante*	5,953	0,371
Leeftijd	0,004	0,005
Geslacht		
Vrouw (referentie)		
Man	-0,254	0,150
Migratie-achtergrond		
Surinaams (referentie)		
Nederlands*	2.045	0,262
Westers*	1,899	0,301
Niet-Westers overig*	1,335	0,317
Antilliaans	0,270	0,445
Turks	0,519	0,472
Marokkaans*	0.928	0,348
Stadsdeel		
Centrum	-0,341	0,276
Nieuw-West	-0,123	0,270
Noord*	-0,922	0,284
Oost*	-0,695	0,287
West	-0,422	0,256
Zuid (referentie)		
Zuidoost*	-1,530	0,289
Politiecontact		
Nee (referentie)		
Ja*	-1,048	0,155
R-kwadraat	0,275	

* $p < .05$

Bureau Beke
Turfstraat 1
6811 HL Arnhem
T 026 443 86 19
info@beke.nl

www.bureaubeke.nl